

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 19. oktobrī
(OR. en)

14339/23

**Starpiestāžu lieta:
2023/0077(COD)**

**ENER 556
ENV 1145
CLIMA 488
COMPET 1004
CONSOM 370
FISC 231
CODEC 1912**

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsēkretariāts
Saņēmējs:	delegācijas
lepr. dok. Nr.:	14085/23
K-jas dok. Nr.:	7440/23 + ADD 1
Temats:	Priekšlikums – EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA, ar ko groza Regulas (ES) 2019/943 un (ES) 2019/942, kā arī Direktīvas (ES) 2018/2001 un (ES) 2019/944, lai uzlabotu Savienības elektroenerģijas tirgus modeli – vispārēja pieeja

Pielikumā pievienota Padomes vispārējā pieeja attiecībā uz minēto priekšlikumu, ko Padome (Transports, telekomunikācijas un enerģētika) pieņēma 2023. gada 17. oktobra sanāksmē.

Ar vispārējo pieeju tiek noteikta Padomes provizoriskā nostāja attiecībā uz šo priekšlikumu, un tā ir pamats tam, lai gatavotos sarunām ar Eiropas Parlamentu.

2023/0077(COD)

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA,

ar ko groza Regulas (ES) 2019/943 un (ES) 2019/942, kā arī Direktīvas (ES) 2018/2001 un (ES) 2019/944, lai uzlabotu Savienības elektroenerģijas tirgus modeli

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 194. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Reģionu komitejas atzinumu,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru,

tā kā:

- (1) Kopš 2021. gada septembra elektroenerģijas tirgos ir novērotas ļoti augstas cenas un liels svārstīgums. Kā norādīts Eiropas Enerģoregulatoru sadarbības aģentūras (*ACER*) 2022. gada aprīļa novērtējumā par ES elektroenerģijas vairumtirgus modeli ¹, tas galvenokārt izriet no augstās cenas gāzei, ko izmanto elektroenerģijas ražošanai.
- (2) Krievijas militārās agresijas eskalācija pret Ukrainu, kas ir Enerģētikas kopienas līgumslēdzēja puse, un ar to saistītās starptautiskās sankcijas kopš 2022. gada februāra ir radījušas traucējumus globālajos enerģijas tirgos, saasinājušas augsto gāzes cenu problēmu un būtiski ietekmējušas elektroenerģijas cenas. Krievijas iebrukums Ukrainā ir radījis arī nenoteiktību par citu tādu preču piegādi kā akmeņogles un jēlnafta, ko izmanto elektroenerģijas ražošanas iekārtās. Tas ir izraisījis elektroenerģijas cenu līmeņu ievērojamu papildu svārstīgumu.

¹ Eiropas Savienības Enerģoregulatoru sadarbības aģentūra, *ACER* galīgais novērtējums par ES elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgus modeli, 2022. gada aprīlis.

- (3) Reaģējot uz šo situāciju, **Komisija 2021. gada oktobrī nāca klajā** ar paziņojumu [...] "**Augošās enerģijas cenas: pretdarbības un atbalsta instrumenti**", kurā ir [...] ietverts pasākumu kopums, ko [...] **Savienība** un tās dalībvalstis var izmantot, lai novērstu augsto enerģijas cenu tūlītējo ietekmi uz mājsaimniecībām un uzņēmumiem, [...] tostarp ienākumu atbalsta, nodokļu atvieglojumu, gāzes taupīšanas un uzglabāšanas pasākumi, [...] un stiprinātu noturību pret turpmākiem cenu satricinājumiem. Komisija 2022. gada 8. marta paziņojumā "*REPowerEU: Vienota Eiropas rīcība cenas ziņā pieejamākai, drošākai un ilgtspējīgākai enerģijai*"² izklāstīja virkni papildu pasākumu, lai stiprinātu minēto pasākumu kopumu un reaģētu uz enerģijas cenu kāpumu. Komisija 2022. gada 23. martā arī izveidoja pagaidu valsts atbalsta režīmu, lai ar dažām subsīdijām varētu mazināt augsto enerģijas cenu ietekmi³.

² Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "*REPowerEU: Vienota Eiropas rīcība cenas ziņā pieejamākai, drošākai un ilgtspējīgākai enerģijai*" (COM(2022) 108 final).

³ Komisijas paziņojums "Krīzes pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pēc Krievijas agresijas pret Ukrainu", C 131 I/01, C/2022/1890.

- (4) Komisija 2022. gada 18. maijā nāca klajā ar plānu *REPowerEU*⁴, ar kuru tika ieviesti papildu pasākumi, kas vērsti uz enerģijas taupīšanu, energoapgādes dažādošanu un atjaunojamo energoresursu paātrinātu izvēršanu ar mērķi izbeigt Savienības atkarību no Krievijas fosilā kurināmā, tostarp priekšlikumu 2030. gadam izvirzīto Savienības atjaunojamo energoresursu mērķrādītāju palielināt līdz 45 %. Turklāt paziņojumā par elektroenerģijas tirgus īstermiņa intervencēm un ilgtermiņa uzlabojumiem elektroenerģijas tirgus modelī⁵ ne tikai izklāstīti papildu īstermiņa pasākumi augsto enerģijas cenu problēmas risināšanai, bet arī noteiktas potenciālās jomas elektroenerģijas tirgus modeļa uzlabošanai un paziņots par nodomu novērtēt šīs jomas nolūkā [...] **mainīt** tiesisko regulējumu.

⁴ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Plāns *REPowerEU*", COM(2022) 230.

⁵ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Elektroenerģijas tirgus īstermiņa intervences un ilgtermiņa uzlabojumi elektroenerģijas tirgus modelī: rīcības virziens", COM(2022) 236 final.

- (5) **Lai [...]** steidzami risinātu cenu krīzes un drošības problēmas, kā arī cenu kāpumu iedzīvotājiem, [...] **Savienība pieņēma vairākus tiesību aktus, piemēram, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2022/1032, ar ko nosaka stingru gāzes uzglabāšanas režīmu ⁶, Padomes Regulu (ES) 2022/1369, ar ko paredz efektīvus gāzes un elektroenerģijas pieprasījuma samazināšanas pasākumus ⁷, Padomes Regulu (ES) 2022/1854 ⁸, ar ko nosaka cenu ierobežošanas režīmus, lai nepieļautu negaidītu papildu peļņu ne gāzes, ne elektroenerģijas tirgos ⁹[...] ¹⁰, un Padomes Regulu (ES) 2022/2577 ¹¹, ar ko nosaka pasākumus, lai paātrinātu atļauju piešķiršanas procedūras atjaunīgo energoresursu enerģijas iekārtām ¹²¹³.**

⁶ [...]OV L 173, 30.6.2022., 17. lpp.

⁷ [...]Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/1032 (2022. gada 29. jūnijs), ar ko groza Regulas (ES) 2017/1938 un (EK) Nr. 715/2009 attiecībā uz gāzes uzglabāšanu (Dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 173).

⁸ Padomes Regula (ES) 2022/1854 (2022. gada 6. oktobris) par ārkārtas intervenci augsto enerģijas cenu problēmas risināšanai (OV L 261I, 7.10.2022., 1. lpp.).

⁹ Padomes Regula (ES) 2022/1369 (2022. gada 5. augusts) par koordinētiem gāzes pieprasījuma samazināšanas pasākumiem (OV L 206) un [...] (OV L 206, 8.8.2022., 1.[...]lpp.)

¹⁰ Padomes Regula (ES) 2022/1854 (2022. gada 6. oktobris) par ārkārtas intervenci augsto enerģijas cenu problēmas risināšanai (OV L 261).

¹¹ Padomes Regula (ES) 2022/2577 (2022. gada 22. decembris), ar ko nosaka satvaru atjaunīgās enerģijas apguves paātrināšanai (OV L 335, 29.12.2022., 36. lpp.).

¹² [...] Padomes Regula (ES) 2022/1369 (2022. gada 5. augusts) par koordinētiem gāzes pieprasījuma samazināšanas pasākumiem (OV L 206) un Padomes Regula (ES) 2022/1854 (2022. gada 6. oktobris) par ārkārtas intervenci augsto [...] cenu problēmas risināšanai (OV L 261) [...].

¹³ Padomes Regula (ES) 2022/2577 (2022. gada 22. decembris), ar ko nosaka satvaru atjaunīgās enerģijas apguves paātrināšanai (OV L 335, 29.12.2022).

- (6) Labi integrētam **enerģijas** tirgum, kura pamatā ir 2018. un 2019. gadā ¹⁴ ¹⁵ pieņemtā pakete "Tīru enerģiju ikvienam Eiropā" (**tīras enerģijas pakete**), būtu jāļauj Savienībai parastos tirgus apstākļos gūt labumu no vienotā enerģijas tirgus, nodrošinot piegādes drošību un turpinot dekarbonizācijas procesu. Pārrobežu savienojamība ļauj panākt arī drošāku, uzticamāku un efektīvāku energosistēmas darbību.

¹⁴ [...]([...] 1)[...][...][...][...][...] [...][...]

¹⁵ **Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1999 (2018. gada 11. decembris) par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību (OV L 328, 21.12.2018., 1. lpp.); Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/2001 (2018. gada 11. decembris) par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (pārstrādāta redakcija) (OV L 328, 21.12.2018., 82. lpp.); Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/2002 (2018. gada 11. decembris), ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES par energoefektivitāti (OV L 328, 21.12.2018., 210. lpp.); Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/942 (2019. gada 5. jūnijs), ar ko izveido Eiropas Savienības Energoregulatoru sadarbības aģentūru (pārstrādāta redakcija) (OV L 158, 14.6.2019., 22. lpp.); Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/943 (2019. gada 5. jūnijs) par elektroenerģijas iekšējo tirgu (pārstrādāta redakcija) (OV L 158, 14.6.2019., 54. lpp.); Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/944 (2019. gada 5. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu (pārstrādāta redakcija) (OV L 158, 14.6.2019., p. 125. lpp.).**

- (7) Pašreizējais elektroenerģijas tirgus modelis ir arī palīdzējis radīt jaunus un inovatīvus produktus, pakalpojumus un pasākumus elektroenerģijas mazumtirdzniecības tirgos, atbalstot energoefektivitāti un atjaunojamās enerģijas ieviešanu un uzlabojot izvēles iespējas, lai palīdzētu patērētājiem samazināt rēķinus par enerģiju, izmantojot arī maza mēroga ražošanas iekārtas un jaunpakalpojumus pieprasījuma reakcijas nodrošināšanai. Mūsu nākotnes elektroenerģijas tirgu un sistēmu galvenajam elementam vajadzētu būt energosistēmas digitalizācijas potenciāla izmantošanai, piemēram, patērētāju aktīvai līdzdalībai. Tajā pašā laikā ir jārespektē patērētāju izvēle un jāļauj patērētājiem gūt labumu no dažādiem līgumu piedāvājumiem.
- (8) **Tomēr [...]** saistībā ar enerģētisko krīzi ir atklājies, ka pašreizējam elektroenerģijas tirgus modelim ir vairāki būtiski trūkumi, kas saistīti ar augsto un svārstīgo fosilā kurināmā cenu ietekmi uz īstermiņa elektroenerģijas tirgiem, kas pakļauj mājsaimniecības un uzņēmumus spējiem cenu kāpumiem, kuri atsaucas to elektroenerģijas rēķinos.
- (9) Atjaunojamās enerģijas un tīru, elastīgu tehnoloģiju ātrāka ieviešana ir ilgtspējīgākais un rentablākais veids, kā strukturāli samazināt pieprasījumu pēc fosilā kurināmā elektroenerģijas ražošanai un tiešam patēriņam, šajā nolūkā izmantojot elektrifikāciju un energosistēmas integrāciju. Pateicoties to zemajām darbības izmaksām, atjaunojamie energoresursi var pozitīvi ietekmēt elektroenerģijas cenas visā Savienībā un samazināt fosilā kurināmā tiešo patēriņu.
- (10) Izmaiņām elektroenerģijas tirgus modelī būtu jānodrošina, ka ieguvumi, ko sniedz arvien plašāka atjaunojamo energoresursu enerģijas izmantošana un enerģētikas pārkārtošana kopumā, nonāk līdz patērētājiem, tostarp vismazāk aizsargātajiem, un galu galā pasargā tos no enerģētiskās krīzes un novērš to, ka vairāk mājsaimniecību nokļūst enerģētiskās nabadzības slazdā. [...] **Minētajām izmaiņām** būtu jāsamazina augsto fosilā kurināmā, jo īpaši gāzes, cenu ietekme uz elektroenerģijas cenām, lai ļautu mājsaimniecībām un uzņēmumiem ilgtermiņā gūt labumu no cenas ziņā pieejamas un drošas enerģijas no ilgtspējīgiem atjaunojamiem un mazoglekļa avotiem.

- (11) Elektroenerģijas tirgus modeļa reformai būtu jāsniedz labums ne tikai mājsaimniecību patērētājiem, bet jāveicina arī Savienības nozaru konkurētspēja, atvieglojot to iespējas veikt investīcijas tīrajās tehnoloģijās, kas tām vajadzīgas, lai virzītos uz neto nulles emisijām. Enerģētikas pārkārtošana Savienībā ir jāatbalsta ar spēcīgu tīro tehnoloģiju ražošanas bāzi. Šīs reformas atbalstīs cenas ziņā pieejamu rūpniecības elektrifikāciju un Savienības līderpozīciju pasaulē tīras enerģijas tehnoloģiju pētniecības un inovācijas jomā.
- (12) Labi funkcionējoši un efektīvi īstermiņa tirgi ir svarīgs instruments atjaunojamo energoresursu un elastības avotu integrācijai tirgū un veicina energosistēmas integrāciju rentablā veidā.
- (13) Tekošās dienas tirgi ir īpaši svarīgi variablu atjaunojamo energoresursu integrēšanai elektroenerģijas sistēmā par viszemākajām izmaksām, jo tie dod iespēju tirgus dalībniekiem veikt elektroenerģijas deficīta vai pārpalikumu tirdzniecību tuvāk piegādes laikam. Tā kā variablas atjaunojamās enerģijas ražotāji spēj precīzi aplēst ražošanu tikai tuvu piegādes laikam, ir ļoti svarīgi, lai tiem būtu maksimālas tirdzniecības iespējas, izmantojot piekļuvi likvīdam tirgum pēc iespējas tuvāk elektroenerģijas piegādes laikam. **Tāpēc tekošās dienas starpzonu tirgus slēgšanas laiks būtu jāsaīsina un jādefinē tuvāk reāllaikam. Ja šīs izmaiņas rada piegādes drošības riskus, pārvades sistēmu operatori, pamatojoties uz ietekmes novērtējumu un saņemot regulatīvu apstiprinājumu, vajadzētu būt iespējai pieprasīt atkāpi, lai lūgtu pagarināt īstenošanas grafiku. Šajā pieprasījumā būtu jāiekļauj rīcības plāns ar konkrētiem pasākumiem ar mērķi īstenot jauno tekošās dienas tirgu slēgšanas laiku.**

- (14) Tāpēc ir svarīgi, lai tekošās dienas tirgi pielāgotos dažādu atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju, piemēram, saules un vēja **enerģijas**, dalībai, kā arī pieprasījuma reakcijai [...] un **enerģijas** uzkrāšanai. Tekošās dienas tirgu likviditāte būtu jāuzlabo ar kopējām uzdevumu grāmatām starp tirgus operatoriem tirdzniecības zonā, arī tad, ja starpzonu jauda ir noteikta nulles līmenī vai pēc tekošās dienas tirgus slēgšanas laika. **Lai nodrošinātu, ka nominētiem elektroenerģijas tirgus operatoriem (NETO) nākamās dienas un tekošās dienas laikposmos ir kopējas uzdevumu grāmatas, NETO visi rīkojumi būtu jāiesniedz vienotajā nākamās dienas un tekošās dienas tirgus sasaistīšanā un nebūtu jāorganizē nākamās dienas un tekošās dienas produktu vai līdzīgu produktu tirdzniecība ārpus vienotās nākamās dienas un tekošās dienas tirgus sasaistīšanas. Lai novērstu pastāvošo diskriminācijas risku attiecībā uz nākamās dienas un tekošās dienas produktu tirdzniecību vienotās nākamās dienas un tekošās dienas tirgus sasaistīšanas ietvaros un ārpus tās un no tā izrietošo likviditātes samazināšanos Savienības saistītajos elektroenerģijas tirgos, šis pienākums būtu jāpiemēro NETO, uzņēmumiem, kas tieši vai netieši īsteno kontroli vai jebkādas tiesības pār NETO, un uzņēmumiem, kurus tieši vai netieši kontrolē NETO.** Turklāt tekošās dienas tirgus slēgšanas laiks būtu jānosaka tuvāk piegādes laikam, lai maksimāli palielinātu tirgus dalībnieku iespējas tirgoties ar elektroenerģijas deficītu un pārpalikumu un palīdzētu labāk integrēt variablos atjaunojamus energoresursus elektroenerģijas sistēmā.
- (15) Turklāt īstermiņa elektroenerģijas tirgiem, samazinot minimālā piedāvājuma apjomu, būtu jānodrošina arī maza mēroga elastības pakalpojumu sniedzēju dalība.

- (16) Lai [...] **elektroenerģijas cenu krīzes situācijās** [...] nodrošinātu tādas elektroenerģijas efektīvu integrāciju, kas ražota no variabliem atjaunojamiem energoresursiem, un samazinātu vajadzību pēc elektroenerģijas ražošanas, izmantojot fosilo kurināmo, pārvades sistēmu operatori vajadzētu būt iespējai izstrādāt maksimumslodzes ierobežošanas produktu, kas rada **papildu** pieprasījumu reakciju **nolūkā** veicināt elektroenerģijas sistēmas [...] patēriņa samazināšanos[...]. **Tādējādi papildus tam, ka tiktu pazeminātas elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenas, maksimumslodzes ierobežošanas produktam elektroenerģijas cenu krīzes laikā būtu jāsekmē [...] piegādes drošība.** Tā kā maksimumslodzes ierobežošanas produkta mērķis ir samazināt un pārbīdīt elektroenerģijas patēriņu, šā produkta darbības jomai būtu jāaprobežojas ar pieprasījumu reakciju. **Tā kā maksimumslodzes ierobežošanas produktu ir paredzēts izmantot tikai noteiktās elektroenerģijas cenu krīzes situācijās, tā iepirkums [...] var notikt līdz vienai nedēļai pirms papildu pieprasījumu reakcijas jaudas atbrīvošanas. Pārvades sistēmu operatori vajadzētu būt iespējai [...] maksimumslodzes ierobežošanas produktu [...] aktivizēt, pamatojoties uz pieprasījuma prognozi. Alternatīvi vajadzētu būt iespējai maksimumslodzes ierobežošanas produktu automātiski aktivizēt nākamās dienas tirgū, pamatojoties uz enerģijas cenu, kas noteikta [...] pieprasījuma samazināšanas jaudas iepirkuma laikā.** Lai verificētu aktivizētā pieprasījuma samazinājuma apjomus, pārvades sistēmas operatoram būtu jāizmanto bāzlīnija, kas atspoguļo paredzamo elektroenerģijas patēriņu bez maksimumslodzes ierobežošanas produkta aktivizēšanas.

- (17) Lai patērētāji varētu aktīvi piedalīties elektroenerģijas tirgos un nodrošināt to elastību, viņi pakāpeniski tiek aprīkoti ar viedās uzskaites sistēmām. Tomēr vairākās dalībvalstīs viedo uzskaites sistēmu ieviešana joprojām notiek lēni. Gadījumos, kad viedās uzskaites sistēmas vēl nav uzstādītas, un gadījumos, kad viedās uzskaites sistēmas nenodrošina pietiekamu datu granularitātes līmeni, pārvades un sadales sistēmu operatoriem vajadzētu būt iespējai izmantot datus no specializētām mēr[...]ierīcēm elastības pakalpojumu, piemēram, pieprasījumu reakcijas un enerģijas uzkrāšanas, novērošanas un norēķinu vajadzībām. Iespējai izmantot datus no specializētām mēr[...]ierīcēm novērošanas un norēķinu vajadzībām būtu jāveicina patērētāju aktīva līdzdalība tirgū un viņu pieprasījumu reakcijas attīstība. Šo specializēto mēr[...]ierīču datu izmantošana būtu jāpapildina ar datu kvalitātes prasībām.
- (18) Ar šo regulu izveido juridisko pamatu personas datu apstrādei [...] **saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/679** ¹⁶. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka tiek ievēroti visi [...] **Regulas (ES) 2016/679** noteiktie personas datu aizsardzības principi un pienākumi, tostarp attiecībā uz datu minimizēšanu. Ja šīs direktīvas mērķi var sasniegt, neapstrādājot personas datus, [...] **datu pārziņiem** būtu jāpaļaujas uz anonimizētiem un agregētiem datiem.

¹⁶ **Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula), (OV L 119, 4.5.2016., 1. lpp.).**

- (19) Patērētājiem un piegādātājiem ir vajadzīgi efektīvi un iedarbīgi nākotnes tirgi saistībā ar ilgtermiņa cenām un lai mazinātu atkarību no īstermiņa cenām. Lai nodrošinātu, ka enerģijas lietotāji visā [...] **Savienībā var** pilnībā izmantot priekšrocības, ko sniedz integrēti elektroenerģijas tirgi un konkurence visā Savienībā, būtu jāuzlabo Savienības elektroenerģijas nākotnes tirgus darbība, izveidojot reģionālus virtuālus centrus nolūkā pārvarēt pašreizējo tirgus sadrumstalotību un novērst zemo likviditāti daudzās tirdzniecības zonās. Reģionālajiem virtuālajiem centriem būtu jāaptver vairākas tirdzniecības zonas, vienlaikus nodrošinot cenu adekvātu korelāciju. **Reģionāls** virtuāls centrs var neaptvert dažas tirdzniecības zonas, proti, netiek ietekmēta centra atsauces cena. Tomēr tirgus dalībniekiem no šīm tirdzniecības zonām joprojām vajadzētu būt iespējai ierobežot risku, izmantojot centru.
- (19.a) **Lai nodrošinātu vienādus nosacījumus šīs regulas īstenošanai, būtu jāpiešķir īstenošanas pilnvaras Komisijai nolūkā noteikt sīki izstrādātus noteikumus par Savienības elektroenerģijas nākotnes tirgus struktūru attiecībā uz reģionālu virtuālu centru izveidi. Lai nodrošinātu sinerģiju ar spēkā esošo tiesisko regulējumu, īstenošanas pilnvaru piešķiršana atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2019/943¹⁷ 59. pantam būtu jāattiecinā arī uz aspektiem, kas nepieciešami virtuālo centru izveidei. Pirms minēto īstenošanas pilnvaru īstenošanas Komisijai būtu jāveic ietekmes novērtējums. Attiecīgā gadījumā ietekmes novērtējumā un īstenošanas aktā būtu jāatspoguļo tādu iepriekš pastāvošu starpvaldību nolīgumu īstenošana, kuri saistīti ar elektrostaciju pārrobežu kopīpašumu. Īstenošanas pilnvaras būtu jāizmanto saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 182/2011.**

¹⁷ **Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/943 (2019. gada 5. jūnijs) par elektroenerģijas iekšējo tirgu (OV L 158, 14.6.2019., 54. lpp.).**

- (20) Virtuālajiem centriem būtu jāatspoguļo vairāku tirdzniecības zonu agregētā cena un jānodrošina atsauces cena, kas tirgus operatoriem būtu jāizmanto, lai piedāvātu nākotnes nodrošes produktus. Šajā ziņā virtuālie centri nebūtu jāuzskata par vienībām, kas organizē vai izpilda darījumus. Reģionālajiem virtuālajiem centriem, nodrošinot atsauces cenu indeksu, būtu jādod iespēja apvienot likviditāti un jānodrošina labākas nodrošes iespējas tirgus dalībniekiem.
- (21) Lai uzlabotu tirgus dalībnieku nodrošes iespējas, būtu jāpaplašina saskaņā ar Komisijas Regulu (ES) 2016/1719¹⁸ izveidotās vienotās piešķiršanas platformas loma. Vienotajai piešķiršanas platformai būtu jāpiedāvā finanšu ilgtermiņa pārvades tiesību tirdzniecība starp dažādām tirdzniecības zonām un reģionālajiem virtuālajiem centriem. Tirgus dalībnieku iesniegtie rīkojumi par finanšu pārvades tiesībām [...] **būtu** jāaskaņo ar vienlaicīgu ilgtermiņa starpzonu jaudas iedalīšanu. Šāda saskaņošana un iedalīšana būtu jāveic regulāri, lai nodrošinātu pietiekamu likviditāti un tādējādi efektīvas nodrošes iespējas tirgus dalībniekiem. Ilgtermiņa pārvades tiesības būtu jāizsniedz ar biežiem termiņiem – [...] no nākamā mēneša līdz vismaz trim gadiem uz priekšu – [...], lai tās saskaņotu ar tirgus dalībnieku tipisko nodrošes laikposmu. Būtu jāveic vienotās piešķiršanas platformas uzraudzība un jāīsteno izpildes nodrošināšana, lai panāktu, ka tā pienācīgi pilda savus uzdevumus.

¹⁸ **Komisijas Regula (ES) 2016/1719 (2016. gada 26. septembris), ar ko izveido nākotnes jaudas piešķiršanas vadlīnijas (OV L 259, 27.9.2016., 42. lpp.).**

- (22) Tīkla tarifiem būtu jāstimulē pārvades un sadales sistēmu operatori izmantot elastības pakalpojumus, turpinot izstrādāt inovatīvus risinājumus, lai optimizētu esošo tīklu un iepirktu elastības pakalpojumus, jo īpaši pieprasījuma reakciju vai uzkrāšanu. Šajā nolūkā tīkla tarifi būtu jāizstrādā tā, lai ņemtu vērā sistēmas operatoru darbības izdevumus un kapitālizdevumus vai efektīvu abu minēto apvienojumu tā, lai tie varētu rentabli ekspluatēt elektroenerģijas sistēmu. **Prasībai par izmaksu atspoguļojamību nevajadzētu ierobežot iespēju efektīvi pārdalīt izmaksas gadījumos, kad piemēro lokalizētas vai laikvariantas tīkla maksas.** Tas vēl vairāk palīdzētu integrēt atjaunojamus energoresursus ar viszemākajām izmaksām elektroenerģijas sistēmai un ļautu galalietotājiem novērtēt savus elastības risinājumus.

(23) Atkrastes atjaunojamiem energoresursiem, piemēram, atkrastes vēja enerģijai, okeāna enerģijai un peldošajām fotoelementu iekārtām, būs būtiska nozīme tādas elektroenerģijas sistēmas izveidē, kuras pamatā lielā mērā ir atjaunojamie energoresursi, un klimatneitralitātes nodrošināšanā līdz 2050. gadam. Tomēr pastāv būtiski šķēršļi to plašākai un efektīvai izvēršanai, kas kavē minēto mērķu sasniegšanai nepieciešamā daudzkārt lielākā mēroga sasniegšanu. Līdzīgi šķēršļi nākotnē varētu rasties citām atkrastes tehnoloģijām. Šie šķēršļi ietver investīciju riskus, kas saistīti ar tādu atkrastes hibrīdprojektu unikālo topogrāfisko situāciju, kuri savienoti ar vairāk nekā vienu tirgu **atkrastes tirdzniecības zonā. Ir svarīgi šos šķēršļus novērst savlaicīgi un efektīvi.** Lai mazinātu investīciju risku šādu atkrastes projektu izstrādātājiem un nodrošinātu, ka projektiem atkrastes tirdzniecības zonā ir pilnīga piekļuve apkārtējiem tirgiem, pārvades sistēmu operatoriem būtu jāgarantē atkrastes [...] **projektu atkrastes tirdzniecības zonā** piekļuve attiecīgā hibrīdstarpsavienotāja jaudai visās tirgus laika vienībās – **līdz jaudai, par ko panākta vienošanās pieslēguma līgumā, tādējādi izslēdzot potenciāli lieko jaudu.** Ja pieejamās pārvades jaudas tiek samazinātas tādā apmērā, ka visu elektroenerģijas ražošanas apjomu, ko atkrastes projekts citādi būtu varējis eksportēt, nevar piegādāt uz tirgu, pārvades sistēmas operatoram vai operatoriem, kas atbildīgi par nepieciešamību ierobežot jaudu, turpmāk vajadzētu būt iespējai proporcionāli kompensēt atkrastes projekta operatoram, izmantojot pārslodzes ieņēmumus. Šai kompensācijai būtu **jābalansē atkrastes atjaunojamās elektroenerģijas elektrostaciju operatoru ieņēmumu samazinājumi, kas rodas tādēļ, ka tiek samazināta piekļuve savstarpēji savienotiem tirgiem, un tai vajadzētu būt saistītai tikai ar tirgū pieejamo ražošanas jaudu,** kas var būt atkarīga no laikapstākļiem, un izslēgt atkrastes projekta darbības pārtrauces un uzturēšanu. **Tādā gadījumā, kad nav piekļuves pārvades tīklam, kompensāciju nevajadzētu uzskatīt par prioritāru dispečēšanu. Turklāt nekad nevajadzētu būt divkāršai kompensācijai par vienu un to pašu šajā noteikumā paredzēto segto risku, piemēram, ja risks jau ir segts atbilstīgi cenu starpības līgumam vai citai attiecīgai atbalsta shēmai.** Sīkāku informāciju, tostarp nosacījumus, saskaņā ar kuriem pasākums var beigties, **piemēram, nosacījumu par pietiekamu pieprasījumu atkrastes tirdzniecības zonā vai tiešu piekļuvi pietiekamam skaitam tirgu, lai risks varētu izzust, kā arī to, kā novērst šķēršļus,** ir paredzēts noteikt īstenošanas aktā, tostarp attiecīgā gadījumā veicot grozījumus **Komisijas Regulā (ES) 2015/1222.**

- (24) Nākamās dienas vairumtirgū vispirms tiek dispečēta enerģija no elektrostacijām ar zemākajām robežizmaksām, savukārt cenu visiem tirgus dalībniekiem nosaka pēdējā elektrostacija, kas vajadzīga pieprasījuma segšanai, t. i., tā, kurai ir visaugstākās robežizmaksas, tirgiem līdzsvarojoties. Šajā kontekstā enerģētiskā krīze ir parādījusi, ka gāzes un akmeņogļu cenu straujš kāpums var izraisīt ārkārtēju un ilgstošu cenu pieaugumu, ko ar gāzi un oglēm darbināmi elektroenerģijas ražošanas kompleksi piedāvā nākamās dienas vairumtirgū. Tas savukārt ir izraisījis ārkārtīgi augstas cenas nākamās dienas tirgū visā Savienībā, jo bieži vien ar gāzi un oglēm darbināmi elektroenerģijas ražošanas kompleksi, ko izmanto, lai apmierinātu pieprasījumu pēc elektroenerģijas, ir elektrostacijas ar visaugstākajām robežizmaksām.
- (25) Tā kā nākamās dienas tirgus cenu izmanto kā atsauci cenai citos elektroenerģijas vairumtirgos un tā kā visi tirgus dalībnieki saņem vienādu klīringa cenu, tehnoloģijām ar ievērojami zemākām robežizmaksām pastāvīgi ir bijuši lieli ieņēmumi.
- (26) Lai sasniegtu Savienības dekarbonizācijas mērķrādītājus un *REPowerEU* noteiktos mērķus nolūkā panākt lielāku enerģētisko neatkarību, Savienībai daudz straujāk ir jāpaātrina atjaunojamo energoresursu izvēršana. Ņemot vērā investīciju vajadzības, kas nepieciešamas šo mērķu sasniegšanai, tirgum būtu jānodrošina, ka tiek izveidots ilgtermiņa cenu signāls.
- (27) Šajā sakarā dalībvalstīm būtu jācenšas radīt pareizos tirgus apstākļus ilgtermiņa tirgus instrumentiem, piemēram, elektroenerģijas pirkuma līgumiem (EPL). Elektroenerģijas pirkuma līgumi ir divpusēji pirkuma līgumi starp elektroenerģijas ražotājiem un pircējiem. Tie nodrošina ilgtermiņa cenu stabilitāti lietotājam un nepieciešamo noteiktību ražotājam, lai tas varētu pieņemt investīciju lēmumu. Tomēr tikai dažās dalībvalstīs ir aktīvi EPL tirgi, un pircēji parasti ir tikai lieli uzņēmumi, arī tāpēc, ka EPL saskaras ar virkni šķēršļu, jo īpaši tāpēc, ka šajos ilgtermiņa nolīgumos ir grūti aptvert pircēja maksājumu saistību nepildīšanas risku. Nosakot rīcībpolitikas, lai sasniegtu enerģijas dekarbonizācijas mērķus, kas noteikti to integrētajos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos, dalībvalstīm būtu jāņem vērā nepieciešamība izveidot dinamisku EPL tirgu.

(28) [...] **Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2018/2001** ¹⁹ dalībvalstīm jānovērtē regulatīvie un administratīvie šķēršļi ilgtermiņa atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas pirkuma līgumiem un [...] jālikvidē nepamatoti šķēršļi, kas traucē šādus līgumus noslēgt, un jāveicina šādu līgumu izmantošanu. Turklāt dalībvalstīm savos integrētajos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos ir jāapraksta rīcībpolitikas un pasākumi, kas veicina atjaunojamo energoresursu EPL izmantošanu. Neskarot minēto pienākumu ziņot par regulatīvo kontekstu, kas ietekmē EPL tirgu, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka instrumenti, ar kuriem samazina finanšu riskus, kas saistīti ar to, ka pircējs nepilda savas ilgtermiņa maksājumu saistības EPL ietvaros, ir pieejami uzņēmumiem, kuri saskaras ar šķēršļiem ienākšanai EPL tirgū un nav nonākuši finansiālās grūtībās [...]. Dalībvalstis varētu lemt izveidot garantiju shēmu par tirgus cenām, **ja privātās garantijas nav pieejamas vai nav pietiekami pieejamas. Minētajā gadījumā dalībvalstīm būtu jāiekļauj noteikumi, lai izvairītos no likviditātes samazināšanās elektroenerģijas tirgos, piemēram, izmantojot finansiālus EPL. Dalībvalstis varētu nolemt atvieglot EPL pieprasījuma agregēšanu no lietotājiem, kas individuāli saskaras ar šķēršļiem ienākšanai EPL tirgū, bet kopā ražotājiem varētu sniegt pievilcīgu EPL piedāvājumu. Dalībvalstīm nevajadzētu sniegt atbalstu EPL, kas iegādājas elektroenerģiju, kura ražota no fosilā kurināmā. Lai gan standarta pieejai vajadzētu būt patērētāju nediskriminācijai, dalībvalstis varētu lemt šos instrumentus izmantot konkrētām patērētāju kategorijām, piemērojot objektīvus un nediskriminējošus kritērijus. Šajā satvarā dalībvalstīm būtu jāņem vērā Savienības līmenī, piemēram, Eiropas Investīciju bankas (EIB), nodrošināto [...] iekārtu iespējamā loma.**

¹⁹ **Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/2001 (2018. gada 11. decembris) par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (OV L 328, 21.12.2018., 82. lpp.).**

- (29) Dalībvalstu rīcībā ir vairāki instrumenti, lai atbalstītu EPL tirgu attīstību, izstrādājot un piešķirot publisko atbalstu. Ja atjaunojamās enerģijas projektu izstrādātājiem, kas piedalās publiskā atbalsta konkursā, tiktu dota iespēja daļu no saražotās produkcijas rezervēt pārdošanai, izmantojot EPL, tas veicinātu EPL tirgu attīstību un izaugsmi. Turklāt šo piedāvājumu izvērtēšanas ietvaros dalībvalstīm būtu jācenšas piemērot kritērijus, lai stimulētu piekļuvi EPL tirgum dalībniekiem, kas saskaras ar šķēršļiem ienākšanai tirgū, piemēram, maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), dodot priekšroku pretendentiem, kuri apņemas parakstīt EPL par daļu no projekta saražotās elektroenerģijas ar vienu vai vairākiem potenciālajiem pircējiem, kas saskaras ar grūtībām piekļūt EPL tirgum.
- (29.a) **Dalībvalstīm būtu jāpievērš īpaša uzmanība pārrobežu EPL un jālikvidē nepamatoti šķēršļi, kas konkrēti ir ar tiem saistīti, tādējādi ļaujot patērētājiem dalībvalstīs, kuru jauda ir ierobežota, bez diskriminācijas piekļūt citos reģionos saražotai elektroenerģijai.**
- (30) Ja dalībvalstis nolemj publiski finansētas [...] investīcijas atbalstīt **ar** [...] tiešām cenu atbalsta shēmām [...] **jaunās** mazoglekļa, nefosilā kurināmā elektroenerģijas [...] **ietaisēs**, lai sasniegtu Savienības dekarbonizācijas mērķus, minētās shēmas būtu jāstrukturē ar divvirzienu cenu starpības līgumiem, piemēram, lai papildus ieņēmumu garantijai iekļautu attiecīgo ražošanas aktīvu tirgus ieņēmumu augšupēju ierobežojumu. **Tā kā šajā regulā noteiktais pienākums būtu jāpiemēro tikai atbalstam, ko sniedz investīcijām jaunās elektroenerģijas ražošanas ietaisēs, dalībvalstis var nolemt piešķirt atbalsta shēmas divvirzienu cenu starpības līgumu veidā arī tādām jaunām investīcijām, kuru mērķis ir nodrošināt esošo elektroenerģijas ražošanas ietaišu būtisku energotjaunināšanu vai būtiski palielināt to jaudu vai pagarināt to darbmužu. [...]**

- (30.a) Lai nodrošinātu juridisko noteiktību un paredzamību, pienākums veidot tiešā atbalsta shēmas, izmantojot divvirzienu cenu starpības līgumus, būtu jāpiemēro tikai tādiem līgumiem, kas saskaņā ar tiešām cenu atbalsta shēmām investīcijām jaunā elektroenerģijas ražošanā noslēgti trīs gadus pēc šīs regulas spēkā stāšanās dienas. Attiecībā uz atkrastes hibrīdaktīviem, kas savienoti ar divām vai vairākām tirdzniecības zonām, minētajam pārejas periodam šādu projektu sarežģītības dēļ vajadzētu būt pieciem gadiem.**
- (30.b) Pienākums izmantot divvirzienu cenu starpības līgumus neskar Direktīvas (ES) 2018/2001 6. panta 1. punktu.**
- (30.c) Lai gan ar šo regulu groza Direktīvas (ES) 2018/2001 4. panta 3. punkta otro daļu, pārējie Direktīvas (ES) 2018/2001 4. panta noteikumi, kuros izklāstīti no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas atbalsta shēmu izstrādes principi, joprojām ir pilnībā piemērojami.**
- (31) [...] Divvirzienu cenu starpības līgumi nodrošinātu, ka ražotāju ieņēmumi no jaunām investīcijām elektroenerģijas ražošanā, kuras saņem publisko atbalstu, kļūst neatkarīgāki no fosilā kurināmā ražošanas mainīgajām cenām, kas parasti nosaka cenu nākamās dienas tirgū.

(31.a) Tiešām cenu atbalsta shēmām divvirzienu cenu starpības līgumu veidā būtu jāpiemēro izstrādes principi saskaņā ar šo regulu. Novērtējot šādus divvirzienu cenu starpības līgumus saskaņā ar valsts atbalsta noteikumiem, Komisijai būtu jāpārbauda atbilstība tiem Savienības tiesību aktu noteikumiem, kuri ir cieši saistīti ar valsts atbalsta noteikumiem, piemēram, šajā regulā ietvertajiem divvirzienu cenu starpības līgumu izstrādes principiem. Izstrādājot šādus divvirzienu cenu starpības līgumus, būtu jānodrošina, ka ražošanas ietaisei arī turpmāk būtu stimuls darboties un efektīvi piedalīties elektroenerģijas tirgos, jo īpaši, lai atspoguļotu tirgus apstākļus. Savā novērtējumā Komisijai būtu jānodrošina, ka divvirzienu cenu starpības līgumu izstrāde nerada konkurences izkropļojumus. Komisijai jo īpaši būtu jānodrošina, ka ieņēmumu sadale uzņēmumiem nekropļo vienlīdzīgus konkurences apstākļus iekšējā tirgū, jo īpaši gadījumos, kad nevar piemērot konkurenci veicinošu konkursa procedūru. Divvirzienu cenu starpības līgumi varētu atšķirties ilguma ziņā, un tie cita starpā varētu ietvert uz iepludināšanu balstītus cenu starpības līgumus ar vienu vai vairākām norunas cenām un minimālo cenu, vai arī spēju vai kritēriju cenu starpības līgumus. Pienākumu izmantot divvirzienu cenu starpības līgumus nepiemēro atbalsta shēmām, kas nav tieši saistītas ar elektroenerģijas ražošanu, piemēram, uzkrāšanai, un kurās neizmanto tiešu cenu atbalstu, piemēram, investīciju atbalstu, kas cita starpā izpaužas kā iepriekšējas dotācijas, nodokļu pasākumi vai zaļie sertifikāti.

- (32) Tomēr, ciktāl ierobežojums noteikt tiešas cenu atbalsta shēmas divvirzienu cenu starpības līgumu veidā sašaurina tiešo cenu atbalsta shēmu veidus, ko dalībvalstis [...] **var** pieņemt attiecībā uz atjaunojamiem energoresursiem, tas būtu jāattiecina tikai uz mazoglekļa nefosilā kurināmā tehnoloģijām ar zemām un stabilām darbības izmaksām un tehnoloģijām, kas parasti nenodrošina elektroenerģijas sistēmas elastību, vienlaikus izslēdzot tehnoloģijas, kas ir agrīnā to ieviešanas tirgū posmā. Tas nepieciešams, lai nodrošinātu, ka netiek apdraudēta to ražošanas tehnoloģiju ekonomiskā dzīvotspēja, kurām ir augstas robežizmaksas, un lai saglabātu stimulus tehnoloģijām, kas var nodrošināt elektroenerģijas sistēmas elastību un tādu piedāvājumu elektroenerģijas tirgū, kas pamatojas uz to alternatīvajām izmaksām. Turklāt ierobežojums noteikt tiešas cenu atbalsta shēmas divvirzienu cenu starpības līgumu veidā nebūtu jāattiecina uz jaunākajām tehnoloģijām, kurām, lai stimulētu to ieviešanu, labāk piemērotas varētu būt cita veida tiešās cenu atbalsta shēmas. Ierobežojumam nebūtu jāskar iespējamais atbrīvojums maza mēroga iekārtām un demonstrējumu projektiem, ievērojot [...] **Direktīvu** (ES) 2018/2001 [...], un būtu jāņem vērā atjaunojamās enerģijas kopienas specifika saskaņā ar minēto [...] direktīvu.
- (33) Ņemot vērā nepieciešamību nodrošināt [...] ražotājiem regulatīvo noteiktību, dalībvalstu pienākums piemērot tiešās cenu atbalsta shēmas elektroenerģijas ražošanai divvirzienu cenu starpības līgumu veidā būtu jāpiemēro tikai [...] investīcijām **jaunās** elektroenerģijas **ražošanas ietaisēs** no avotiem, kas norādīti iepriekšējā apsvērumā.

- (34) Pateicoties tirgus ieņēmumu augšupējam ierobežojumam, tiešām cenu atbalsta shēmām divvirzienu cenu starpības līgumu veidā būtu jānodrošina papildu ieņēmumu avots dalībvalstīm augstu enerģijas cenu periodos. Lai vēl vairāk mazinātu augsto elektroenerģijas cenu ietekmi uz patērētāju enerģijas rēķiniem, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka ieņēmumi, ko iekasē no ražotājiem, uz kuriem attiecas tiešās cenu atbalsta shēmas divvirzienu cenu starpības līgumu veidā, **vai minēto ieņēmumu finansiālās vērtības ekvivalents** tiek nodoti [...] [...] **galalietotājiem. Veicot ieņēmumu sadali mājsaimniecībām, dalībvalstīm jo īpaši vajadzētu būt iespējai dot priekšroku neaizsargātiem lietotājiem. Ņemot vērā plašākus ieguvumus elektroenerģijas lietotājiem, kādi izriet no investīcijām atjaunojamo energoresursu enerģijā, energoefektivitātē un mazoglekļa enerģijas izvēršanā, dalībvalstīm vajadzētu būt arī iespējai ar ieņēmumiem no divvirzienu cenu starpības līguma vai ar minēto ieņēmumu finansiālās vērtības ekvivalentu finansēt investīcijas elektroenerģijas izmaksu samazināšanai galalietotājiem, un šādus ieņēmumus vai minēto ieņēmumu finansiālās vērtības ekvivalentu izmantot, lai finansētu tiešo cenu atbalsta shēmu izmaksas[...].** Ieņēmumu pārdale būtu jāveic tā, lai nodrošinātu, ka [...] **lietotāji** joprojām zināmā mērā ir pakļauti cenu signālam, lai viņi samazinātu patēriņu, kad cenas ir augstas, vai novirzītu to uz zemāku cenu periodiem (parasti tie ir periodi ar lielāku AER ražošanas daļu). **Jo īpaši dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai ņemt vērā patēriņu ārpusmaksimumstundās, lai saglabātu stimulus elastībai.** Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka ieņēmumu pārdale elektroenerģijas galalietotājiem neietekmē vienlīdzīgos konkurences apstākļus un konkurenci starp dažādiem piegādātājiem. **Šiem principiem nevajadzētu būt obligātiem attiecībā uz ieņēmumiem, kas gūti no līgumiem saskaņā ar tiešajām cenu atbalsta shēmām, kuri noslēgti pirms dienas, kad sāk piemērot pienākumu izmantot divvirzienu cenu starpības līgumus. Dalībvalstis var sadalīt ieņēmumus no divvirzienu cenu starpības līgumiem, ja minētā sadale neveido mazumtirdzniecības cenu regulējumu saskaņā ar Direktīvas (ES) 2019/944 5. pantu.**

- (35) Turklāt dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka tiešā cenu atbalsta shēmas neatkarīgi no to veida neapdraud elektroenerģijas tirgu efektīvu, konkurētspējīgu un likvīdu darbību, saglabājot stimulus ražotājiem reaģēt uz tirgus signāliem, tostarp pārtraukt ražošanu, ja elektroenerģijas cenas ir zemākas par to darbības izmaksām, un galalietotājiem – samazināt patēriņu, kad elektroenerģijas cenas ir augstas. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka atbalsta shēmas nerada šķēršļus komercīgumu, piemēram, EPL, izstrādei.
- (36) Tādējādi divvirzienu cenu starpības līgumiem un elektroenerģijas pirkuma līgumiem ir papildinoša nozīme enerģētikas pārkārtošanas veicināšanā un atjaunojamo energoresursu un mazoglekļa enerģijas ieguvumu nodrošināšanā patērētājiem. Ievērojot [...] **šajā regulā** noteiktās prasības, dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai brīvi izlemt, kurus instrumentus tās izmanto, lai sasniegtu savus dekarbonizācijas mērķus. Izmantojot EPL, privātie investori veicina atjaunojamās un mazoglekļa enerģijas plašāku izvēršanu, vienlaikus ilgtermiņā nodrošinot zemas un stabilas elektroenerģijas cenas. Tāpat, izmantojot divvirzienu cenu starpības līgumus, to pašu mērķi patērētāju vārdā sasniedz publiskās struktūras. Abi instrumenti ir nepieciešami, lai sasniegtu Savienības dekarbonizācijas mērķrādītājus, izvēršot atjaunojamo un mazoglekļa enerģiju un vienlaikus patērētājiem sniedzot lētas enerģijas ražošanas ieguvumus.

(37) Atjaunojamo energoresursu paātrinātai izvēršanai ir vajadzīga arvien lielāka elastības risinājumu pieejamība, lai nodrošinātu to integrāciju tīklā un ļautu elektroenerģijas sistēmai un tīklam pielāgoties elektroenerģijas ražošanas un patēriņa mainībai dažādos laikposmos. **Lai veicinātu nefosilo elastību, regulatīvajām iestādēm vai citām dalībvalstu izraudzītajām iestādēm vai struktūrām būtu periodiski jānovērtē nepieciešamība pēc elastības elektroenerģijas sistēmā, pamatojoties uz pārvades un sadales sistēmu operatoru viedokļiem, un minētajam novērtējumam būtu jāpapildina ziņošana par nacionālo energosistēmu elastību saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/1999** ²⁰. Elektroenerģijas sistēmas elastības vajadzību novērtējumā būtu jāņem vērā visas esošās un plānotās investīcijas, [...] tostarp esošie aktīvi, kas vēl nav pieslēgti tīklam, [...] elastības avotos, piemēram, elektroenerģijas elastīgā ražošanā, starpsavienotājos, pieprasījumsreakcijā, enerģijas uzkrāšanā un atjaunojamā kurināmā ražošanā, ņemot vērā nepieciešamību dekarbonizēt energosistēmu. Pamatojoties uz to, dalībvalstīm būtu jānosaka valsts mērķis attiecībā uz nefosilo elastību, piemēram, pieprasījumsreakciju un **enerģijas** uzkrāšanu, kas būtu jāatspoguļo arī to integrētajos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos.

²⁰ **Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1999 (2018. gada 11. decembris) par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 663/2009 un (EK) Nr. 715/2009, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/22/EK, 98/70/EK, 2009/31/EK, 2009/73/EK, 2010/31/ES, 2012/27/ES un 2013/30/ES, Padomes Direktīvas 2009/119/EK un (ES) 2015/652 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 525/2013 (OV L 328, 21.12.2018., 1. lpp.).**

- (38) Lai sasniegtu **indikatīvo** valsts mērķi attiecībā uz nefosilo elastību, piemēram, attiecībā uz pieprasījumu reakciju [...] un uz **enerģijas** uzglabāšanas investīciju vajadzībām, **un, ja elastīguma vajadzības nav apmierinātas, likvidējot tirgus šķēršļus un veicot esošās investīcijas, dalībvalstis var piemērot nefosilās elastības atbalsta shēmas, kas sastāv no maksājumiem par pieejamo nefosilās elastības jaudu.** [...] [...]
- (39) [...]
- (40) [...]

(40.a) Tā kā nekoordinēti jaudas mehānismi var būtiski ietekmēt iekšējo elektroenerģijas tirgu, tīras enerģijas pakete ievieša visaptverošu sistēmu, lai labāk novērtētu jaudas mehānismu nepieciešamību un uzlabotu to struktūru. Neraugoties uz nepieciešamību ierobežot konkurences un iekšējā tirgus kropļojumus, kā arī nodrošināt atbilstošu tiesisko regulējumu, jaudas mehānismiem var būt svarīga nozīme resursu pietiekamības nodrošināšanā, jo īpaši pārejā uz bezoglekļa sistēmu un saistībā ar energosistēmām, kuras savstarpēji nav pietiekami savienotas. Tāpēc, lai gan jaudas mehānismus vairs nevajadzētu uzskatīt par galējā līdzekļa pasākumiem, to nepieciešamība un modelis būtu periodiski jānovērtē, ņemot vērā mainīgo tiesisko regulējumu un tirgus apstākļus. Tomēr jaudas mehānismu pieņemšanas procedūra ir izrādījusies sarežģīta. Lai pievērstos potenciālajām iespējām racionalizēt un vienkāršot jaudas mehānisma pieteikšanas procesu, un lai nodrošinātu, ka dalībvalstis laikus var risināt bažas par pietiekamību, vienlaikus nodrošinot vajadzīgās kontroles, lai novērstu kaitējumu iekšējam tirgum, Komisijai būtu steidzamības kārtā jāiesniedz visaptverošs ziņojums, kurā tiek novērtētas šādas iespējas. Šajā sakarā Komisijai būtu jāpieprasa Aģentūrai attiecīgi grozīt Eiropas resursu pietiekamības novērtējuma metodiku atbilstoši piemērojamam procesam. Pēc apspriešanās ar dalībvalstīm Komisijai vēlākais 3 mēnešus pēc šīs regulas stāšanās spēkā būtu jānāk klajā ar priekšlikumiem, lai attiecīgā gadījumā racionalizētu un vienkāršotu jaudas mehānismu novērtēšanas procesu.

- (41) Jaunu elektroenerģijas ražošanas iekārtu un pieprasījuma iekārtu, jo īpaši atjaunojamās enerģijas iekārtu, pieslēgšana bieži kavējas tīkla pieslēguma procedūru dēļ. Viens no šādas kavēšanās iemesliem ir pieejamās tīkla jaudas trūkums investora izraudzītajā vietā, kas nozīmē, ka ir vajadzīgi tīkla paplašinājumi vai pastiprinājumi, lai iekārtas droši savienotu ar sistēmu. Jauna prasība elektroenerģijas sistēmu operatoriem gan pārvades, gan sadales līmenī publicēt un atjaunināt informāciju par tīkla jaudu, kas pieejama to darbības apgabalos, palīdzētu investoriem pieņemt lēmumus, pamatojoties uz informāciju par tīkla jaudas pieejamību sistēmā, un tādējādi veicinātu nepieciešamo atjaunojamo energoresursu enerģijas izvēršanas paātrināšanu.
- (42) Turklāt, lai risinātu problēmu, kas saistīta ar ilgo atbildes laiku uz pieprasījumiem par pieslēgumu tīklam, pārvades un sadales sistēmu operatoriem būtu jāsniedz skaidra un pārredzama informācija sistēmas lietotājiem par to pieslēguma pieprasījumu statusu un apstrādi. Pārvades un sadales sistēmu operatoriem šāda informācija būtu jāsniedz [...] trīs mēnešu laikā pēc pieprasījuma iesniegšanas.
- (43) Enerģētiskās krīzes laikā patērētāji ir bijuši pakļauti ārkārtīgi svārstīgām enerģijas vairumtirdzniecības cenām, un viņiem ir bijušas ierobežotas iespējas iesaistīties enerģijas tirgū. Tālab daudzas mājsaimniecības ir saskārušās ar rēķinu apmaksāšanas grūtībām. Vissmagāk skarti ir mazaizsargāti un enerģētiski nabadzīgi patērētāji ²¹, taču ar šādām grūtībām ir saskārušās arī mājsaimniecības ar vidējiem ienākumiem. Tāpēc ir svarīgi atjaunināt patērētāju tiesības un aizsardzību, ļaujot patērētājiem gūt labumu no enerģētikas pārkārtošanas, atsaistīt viņu elektroenerģijas rēķinus no īstermiņa cenu svārstībām enerģijas tirgos un līdzsvarot risku starp piegādātājiem un patērētājiem.

²¹ Konkrētas grupas, piemēram, sievietes, personas ar invaliditāti, vecāka gadagājuma cilvēki, bērni un rasu vai etniskās minoritātes, ir vairāk pakļautas enerģētiskās nabadzības riskam vai ir vairāk pakļautas enerģētiskās nabadzības nelabvēlīgajai ietekmei.

- (44) Patērētājiem vajadzētu būt piekļuvei plašam piedāvājumu klāstam, lai viņi varētu izvēlēties līgumu atbilstoši savām vajadzībām. Tomēr piegādātāji ir samazinājuši savus piedāvājumus, nemainīgas cenas līgumi ir kļuvuši par retumu un piedāvājumu izvēle ir kļuvusi ierobežota. Patērētājiem vienmēr vajadzētu būt iespējai izvēlēties pieejamu nemainīgas cenas līgumu uz noteiktu laiku, un piegādātājiem nevajadzētu vienpusēji grozīt noteikumus pirms šāda līguma termiņa beigām. **Tas nemaina faktu, ka dinamisku cenu līgumi joprojām ir būtiski un ka atjaunojamo energoresursu plašāka izmantošana patērētājiem var palīdzēt samazināt rēķinus par enerģiju. Dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai piegādātājus, kuri piedāvā tikai dinamiskas cenas līgumus, atbrīvot no pienākuma piedāvāt nemainīgas cenas un noteikta laika līgumus, ar noteikumu, ka tam nav negatīvas ietekmes uz konkurenci un ka arī turpmāk tiek nodrošināta pietiekama nemainīgas cenas un noteikta laika līgumu izvēle.**
- (45) Ja piegādātāji nenodrošina, ka to elektroenerģijas portfelis ir pietiekami nodrošināts pret riskiem, elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenu izmaiņas var tos pakļaut finansiālam riskam un novest pie bankrota, izmaksām tiekot pārvirzītām uz patērētājiem un citiem tīkla lietotājiem. Tāpēc būtu jānodrošina, ka piegādātāji, piedāvājot nemainīgas cenas līgumus, ir pienācīgi ierobežojusi risku. Pienācīgā nodrošes stratēģijā būtu jāņem vērā piegādātāju piekļuve pašu elektroenerģijas ražošanai un kapitalizācija, kā arī to pakļautība vairumtirdzniecības tirgus cenu izmaiņām. **Atbilstošu nodrošes stratēģiju esamību var nodrošināt ar vispārējiem noteikumiem, kurus pārrauga, neveicot atsevišķu piegādātāju pozīciju vai stratēģiju īpašu pārskatīšanu. Noturības testi un ziņošanas prasības attiecībā uz piegādātājiem varētu būt instrumenti, ko izmantotu, lai novērtētu piegādātāju nodrošes stratēģijas.**

- (46) Patērētājiem vajadzētu būt iespējai izvēlēties piegādātāju, kurš viņiem piedāvā cenu un pakalpojumu, kas vislabāk atbilst viņu vajadzībām. Progress uzskaites un dalītās uzskaites tehnoloģiju jomā apvienojumā ar informācijas un komunikācijas tehnoloģijām nozīmē, ka tagad tehniski vienam objektam ir iespējami vairāki piegādātāji. Ja lietotāji to vēlas, viņiem vajadzētu spēt izmantot šīs iespējas izvēlēties atsevišķu piegādātāju, jo īpaši elektroenerģijai, ko izmanto, lai darbinātu tādas ierīces kā siltumsūkņi vai elektrotransportlīdzekļi, kuriem ir īpaši liels patēriņš vai kuri arī spēj automātiski pārvirzīt savu elektroenerģijas patēriņu, reaģējot uz cenu signāliem. [...] **Šajā nolūkā lietotājiem būtu jāļauj ierīkot vairāk nekā vienu uzskaites un norēķinu punktu, uz kuru attiecas viņu telpu vienotais pieslēguma punkts, tā, lai dažādas ierīces varētu uzskaitīt un piegādāt atsevišķi. Uzskaites punkti būtu skaidri jānošķir viens no otra. Noteikumi par saistīto izmaksu sadali būtu jānosaka valsts līmenī. Dažas viedās uzskaites sistēmas var tieši aptvert vairāk nekā vienu uzskaites punktu, tādējādi ļaujot lietotājiem vienlaikus noslēgt vairākus elektroenerģijas piegādes līgumus. Piegādātājiem vajadzētu būt balansatbildībai tikai par tiem uzskaites un norēķinu punktiem, kuriem [...] tie veic piegādi. Turklāt, sekmējot specializētus mērīšanas [...] risinājumus, [...] kas ir piestiprināti vai iestrādāti iekārtās ar elastīgām, kontrolējamām slodzēm, galalietotāji var piedalīties citās stimulējošās pieprasījumu reakcijas shēmās, kas nodrošina elastības pakalpojumus elektroenerģijas tirgū un pārvades un sadales sistēmu operatoriem. Kopumā šādiem pasākumiem būtu jāveicina pieprasījumu reakcijas plašāka ieviešana un patērētāju iespēju paplašināšana, ļaujot tiem vairāk kontrolēt savu enerģijas patēriņu un rēķinus, vienlaikus nodrošinot elektroenerģijas sistēmai papildu elastību pieprasījuma un piedāvājuma svārstību pārvarēšanai.**

- (47) Enerģijas piedāvājumu pieaugošās sarežģītības un atšķirīgu tirgvedības prakšu dēļ patērētājiem bieži vien ir grūti pilnībā saprast, ko viņi paraksta. Konkrētāk, trūkst skaidrības par to, kā tiek noteikta cena, par līguma atjaunošanas nosacījumiem, līguma izbeigšanas sekām vai iemesliem, kāpēc piegādātājs maina nosacījumus. Tāpēc piegādātājiem vai tirgus dalībniekiem, kas iesaistīti agregēšanā, īsā un viegli saprotamā veidā pirms līguma parakstīšanas patērētājiem būtu jāsniedz pamatinformācija par enerģijas piedāvājumiem.
- (48) Lai patērētājiem nodrošinātu piegādes nepārtrauktību **jo īpaši gadījumos**, [...] kad piegādātājs bankrotē, dalībvalstīm vajadzētu [...] **īstenot pēdējā garantētā piegādātāja režīmu. Vajadzētu būt iespējai izraudzīties [...] pēdējo garantēto piegādātāju [...] vai nu pirms piegādātāja bankrota vai arī bankrota brīdī. Šādu pēdējo garantēto piegādātāju** var uzskatīt par [...] universālā pakalpojuma sniedzēju. [...] **Pēdējais garantētais** piegādātājs varētu būt tāda vertikāli integrēta uzņēmuma pārdošanas nodaļa, kas veic arī sadales funkcijas, ar noteikumu, ka tas atbilst Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/944 ²² [...] nodalīšanas prasībām. Tomēr tas nenozīmē, ka dalībvalstīm ir pienākums veikt piegādi par noteiktu nemainīgu minimālo cenu. **Ja pirms šīs direktīvas stāšanās spēkā dalībvalsts, izmantojot taisnīgu, pārredzamu un nediskriminējošu procedūru, jau ir izraudzījusies pēdējo garantēto piegādātāju, pēdējā garantētā piegādātāja izraudzīšanai nav nepieciešama jauna procedūra.**

²² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/944 (2019. gada 5. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES (OV L 158, 14.6.2019., 125. lpp.).

- (49) Enerģijas koplietošana var radīt noturību pret augstu un svārstīgu vairumtirdzniecības tirgus cenu ietekmi uz patērētāju enerģijas rēķiniem, dod iespējas plašākai patērētāju grupai, kuriem citādi nav iespējas kļūt par aktīvu lietotāju finansiālu vai telpisku ierobežojumu dēļ, piemēram, enerģētiski nabadzīgiem un mazaizsargātiem patērētājiem, un veicina atjaunojamo energoresursu plašāku izmantošanu, mobilizējot papildu privātos kapitālieguldījumus un dažādojot atlīdzības ceļus. Integrējot atbilstošus cenu signālus un krātuves, elektroenerģijas koplietošana var palīdzēt likt pamatus mazāku patērētāju elastības potenciāla izmantošanai.
- (50) Aktīviem lietotājiem, kuriem pieder uzglabāšanas vai ražošanas iekārta vai kuri tādu īrē vai nomā, vajadzētu būt tiesībām **vai nu par maksu vai bez maksas** dalīties ar pārprodukciju un dot iespēju citiem patērētājiem kļūt aktīviem vai tieši vai ar trešās personas veicinātāja starpniecību koplietot atjaunojamo energoresursu enerģiju, kas saražota vai uzkrāta kopīgi nomātās, īrētās vai īpašumā esošās iekārtās. **Jebkuru maksājumu par pārprodukcijas sadali par maksu var veikt vai nu tieši starp aktīviem lietotājiem, vai automatizēti, izmantojot savstarpējas tirdzniecības platformu.** Enerģijas koplietošanas pasākums balstās vai nu uz privātu līgumisku vienošanos starp aktīviem lietotājiem, vai tiek organizēts ar juridiskas personas starpniecību. Juridiska persona, kas ietver atjaunojamās enerģijas kopienas kritērijus, kā definēts [...] Direktīvā (ES) 2018/2001, vai iedzīvotāju energokopienas kritērijus, kā definēts [...] Direktīvā (ES) 2019/944, var ar saviem locekļiem dalīties ar elektroenerģiju, kas saražota iekārtās, kuras tiem pilnībā pieder. Enerģijas koplietošanas aizsardzības un spēcīnāšanas satvarā īpaša uzmanība būtu jāpievērš enerģētiski nabadzīgiem un mazaizsargātiem patērētājiem.

- (51) Enerģijas koplietošana ļauj darboties tādas pašražotas vai uzkrātas elektroenerģijas kolektīvajam patēriņam, ko tīklā ievada vairāki kopīgi darbojošies aktīvie lietotāji. Dalībvalstīm būtu jāizveido pienācīga IT infrastruktūra, lai konkrētā patēriņa laikposmā **lietotāja kopējo uzskaitīto** patēriņu varētu administratīvi saskaņot ar pašražotiem vai uzkrātiem atjaunojamiem energoresursiem, **kuru atskaita no kopējā patēriņa**, nolūkā aprēķināt enerģijas komponentu rēķinā, **ko izsniedz lietotāja piegādātājs, un tādējādi samazināt lietotāja rēķinu par enerģiju**. Šo iekārtu izlaide būtu jāsadala starp agregētajiem patērētāju slodzes profiliem, pamatojoties uz statiskām, variablām vai dinamiskām aprēķina metodēm, kuras var iepriekš noteikt vai par kurām var vienoties aktīvie lietotāji. **Aktīvie lietotāji, kas iesaistīti enerģijas koplietošanā, ir finansiāli atbildīgi par nebalansu, ko tie izraisa. Tam nebūtu jāskar aktīvo lietotāju iespēja deleģēt savu balansatbildību citiem tirgus dalībniekiem. Visas patērētāju tiesības un pienākumi, kas izklāstīti šajā direktīvā, attiecas uz galalietotājiem, kuri iesaistīti enerģijas koplietošanas shēmās. Tomēr māsaimniecībām, ja atsevišķu māsaimniecību uzstādītā jauda nepārsniedz 10,8 kW un daudzdzīvokļu māju jauda nepārsniedz 50 kW, nevajadzētu prasīt ievērot piegādātāju saistības.**
- (52) Mazaizsargātie lietotāji būtu pienācīgi jāaizsargā pret elektroenerģijas atslēgšanu, un tiem nevajadzētu ļaut nonākt situācijā, kas spiež viņus atslēgt elektroenerģiju. Lai noteiktu pienācīgus īstermiņa un ilgtermiņa pasākumus, kas būtu jādara pieejami mazaizsargātiem lietotājiem, lai tie varētu pārvaldīt savu enerģijas patēriņu un izmaksas, joprojām būtiska nozīme ir piegādātājiem un visām attiecīgajām valsts iestādēm, tostarp ciešā sadarbībā ar sociālā nodrošinājuma sistēmām.

(53) Publiska intervence elektroenerģijas piegādes cenu noteikšanā principā ir tirgu kropļojošs pasākums. Tāpēc šādu intervenci var veikt tikai kā sabiedrisko pakalpojumu saistības, un uz to attiecas īpaši nosacījumi. Saskaņā ar šo direktīvu regulētas cenas, tostarp cenas, kas ir zemākas par pašizmaksu, **neatkarīgi no tā, vai pastāv elektroenerģijas cenu krīze**, ir iespējamās enerģētiskās nabadzības skartām un mazaizsargātām mājsaimniecībām un pārejas pasākuma veidā – mājsaimniecībām un mikrouzņēmumiem. Krīzes laikā, kad ievērojami pieaug elektroenerģijas vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības cenas un tas negatīvi ietekmē ekonomiku kopumā, būtu jāļauj dalībvalstīm uz laiku attiecināt regulēto cenu piemērošanu arī uz MVU. **Elektroenerģijas cenu krīzes laikā** dalībvalstīm gan attiecībā uz mājsaimniecībām, gan MVU būtu jāļauj uz laiku noteikt regulētas cenas, kas ir zemākas par izmaksām, ja vien tas nerada izkropļojumus starp piegādātājiem un piegādātājiem tiek kompensētas izmaksas, kas saistītas ar piegādi zem pašizmaksas. Tomēr ir jānodrošina, ka šāds cenu regulējums ir mērķtiecīgs un nerada stimulus palielināt patēriņu. Tāpēc cenu regulējuma **pagaidu pagarinājums** [...] būtu jāattiecinā uz maksimāli 80 % no mājsaimniecību medianālā patēriņa un uz 70 % no iepriekšējā gada patēriņa MVU. **Padomei pēc Komisijas priekšlikuma ar īstenošanas lēmumu** būtu jānosaka, [...] **kad pastāv reģionāla vai Savienības mēroga elektroenerģijas cenu krīze. Novērtējums par to, vai šāda cenu krīze pastāv, būtu jābalsta uz salīdzinājumu ar cenām normālas tirgus darbības laikā, tādējādi izslēdzot iepriekšējo krīžu ietekmi. Lēmumā** [...] būtu arī jāprecizē šādas noteikšanas spēkā esamība, kuras laikā piemēro regulēto cenu pagaidu pagarinājumu, kas var ilgt līdz vienam gadam. **Ja joprojām ir izpildīti nosacījumi, lai uzskatītu, ka pastāv reģionāla vai Savienības mēroga elektroenerģijas cenu krīze, Padomei pēc Komisijas priekšlikuma vajadzētu būt iespējai** [...] pagarināt īstenošanas lēmuma spēkā esamības termiņu. **Piešķirot īstenošanas pilnvaras Padomei, tiek pienācīgi ņemts vērā politiskais raksturs, kāds ir lēmumam publiskai intervencei elektroenerģijas piegādes cenu noteikšanā izmantot paplašinātās iespējas, un tas prasa delikātu balansēšanu starp dažādiem politikas apsvērumiem un šāda lēmuma horizontālo ietekmi uz dalībvalstīm** [...].

- (53.a) Inframarginālo ieņēmumu griesti, kas ieviesti ar Padomes Regulas (ES) 2022/1854 6.–8. pantu un 10. pantu, dažos gadījumos ir nodrošinājuši attiecīgu ienākumu avotu, kuru dalībvalstis ir izmantojušas, lai mazinātu augsto elektroenerģijas cenu ietekmi uz patērētāju rēķiniem. Šī regula nodrošina instrumentus, kas arī atvieglos patērētāju situāciju laikā, kad elektroenerģijas cenas ir augstas; kamēr dalībvalstis ievieš minētos instrumentus, būtu arī jāļauj tām piemērot inframarginālo ieņēmumu griestus līdz 2024. gada 30. jūnijam. Minētajiem ieņēmumu griestiem būtu jāpiemēro nosacījumi, kas atbilst tiem, kuri bija piemērojami saskaņā ar Padomes Regulu (ES) 2022/1854. Lai novērtētu jebkādu šādu ieņēmumu griestu piemērošanu, Komisijai būtu jāsniedz ziņojums Parlamentam un Padomei.**
- (53.aa) Ciktāl kāds no šajā regulā paredzētajiem pasākumiem ir valsts atbalsts, noteikumi par šādiem pasākumiem neskar LESD 107. un 108. panta piemērošanu. Komisija ir kompetenta novērtēt valsts atbalsta saderību ar iekšējo tirgu.**

- (53.b)** Tā kā Igaunija, Latvija un Lietuva vēl nav sinhronizētas ar Eiropas elektroenerģijas sistēmu, tās saskaras ar ļoti specifiskām problēmām, organizējot balansēšanas tirgus un uz tirgu balstītu papildpakalpojumu iepirkumu. Lai gan sinhronizācija jau norit, viens no svarīgākajiem priekšnoteikumiem stabilai sinhronai sistēmas darbībai ir pietiekamu balansēšanas jaudas rezervju pieejamība frekvences regulēšanai. Tomēr, tā kā Baltijas valstis bija atkarīgas no Krievijas sinhronās frekvenču pārvaldības zonas, tās vēl nav bijušas spējīgas izveidot savu balansēšanas tirgu, kas būtu darbotiespējīgs. Krievijas agresijas karš pret Ukrainu ir ievērojami palielinājis piegādes drošības risku, kas izriet no tā, ka nav izveidoti savi balansēšanas tirgi. Tāpēc Regulas (ES) 2019/943 6. panta 9., 10. un 11. punkta un Komisijas Regulas (ES) 2017/2195 41. panta 2. punkta prasības, kas paredzētas piemērošanai esošajiem balansēšanas tirgiem, vēl neatspoguļo situāciju Igaunijā, Latvijā un Lietuvā, jo īpaši tāpēc, ka balansēšanas tirgus attīstībai ir vajadzīgs laiks un jaunas investīcijas balansēšanas jaudā. Tādēļ Igaunijai, Latvijai un Lietuvai neatkarīgi no minētajām prasībām vajadzētu būt tiesīgām pārejas periodā noslēgt ilgāka termiņa līgumus par balansēšanas jaudas iepirkumu.
- (53.ba)** Igaunija, Latvija un Lietuva arī būtu jāatbrīvo no dažu Direktīvas (ES) 944/2019 40. panta 4. punkta un 54. panta 2. punkta noteikumu prasībām, ciktāl tas ir nepieciešams, lai pārejas laikposmā nodrošinātu sistēmas drošību.
- (53.c)** Pārejas laikposmi Igaunijai, Latvijai un Lietuvai pēc sinhronizācijas būtu pakāpeniski jāatceļ pēc iespējas drīzāk un jāizmanto, lai izstrādātu piemērotus tirgus instrumentus, kas piedāvā īstermiņa balansēšanas rezerves un citus neaizstājamus papildpakalpojumus, un to ilgumam nevajadzētu pārsniegt šim procesam nepieciešamo laiku.

- (53.d)** Baltijas valstis ir paredzēts sinhronizēt ar kontinentālās Eiropas sinhrono zonu ar vienu divķēžu līniju, kas savieno Poliju un Lietuvu. Pēc sinhronizācijas šīs līnijas jauda lielā mērā būs jā saglabā uzticamības rezervēm negaidītas pārtrauces gadījumā Baltijas sistēmā un no tās izrietošu neparedzētu noviržu gadījumā. Pārvades sistēmu operatoriem būtu jā turpina piedāvāt maksimālo jaudu pārrobežu tirdzniecības vajadzībām, ievērojot darbības drošības robežvērtības un apsverot iespējamās bojājumsituācijas Polijas un Lietuvas sistēmās, tostarp tās, ko rada augstsprieguma līdzstrāvas līniju pārtrauces vai Baltijas valstu atvienošanās no kontinentālās Eiropas sinhronās zonas. Šā starpsavienojuma specifiskā situācija būtu jā ņem vērā, aprēķinot kopējo jaudu un bojājumsituācijas saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 16. panta 8. punktu.
- (53.e)** Ņemot vērā to, ka Kipras pārvades sistēma nav savienota ne ar vienu dalībvalsti, Kipra saskaras ar ļoti specifiskām problēmām, organizējot balansēšanas tirgus un uz tirgu balstītu papildpakalpojumu iepirkumu. Kipra būtu jā atbrīvo no Direktīvas (ES) 944/2019 40. panta 4. punkta un 54. panta 2. punkta prasībām, ciktāl tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu sistēmas drošību pārejas laikposmā, proti, līdz brīdim, kad Kipras pārvades sistēma ar starpsavienotājiem ir savienota ar citām dalībvalstīm.

- (53.f)** Lai atbalstītu vides aizsardzības mērķus, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2019/943 22. panta 4. punktā ir noteiktas prasības attiecībā uz CO₂ emisiju robežvērtībām jaudas mehānismiem. Tomēr pārejas laikā uz bezoglekļa sistēmu un laikā pēc enerģētikas krīzes dalībvalstis, kuras piemēro jaudas mehānismus, kas ir apstiprināti pirms šīs regulas stāšanās spēkā, izņēmuma kārtā un izmantojot to kā galējo līdzekli, var uz ierobežotu laikposmu atkāpties no šīs CO₂ emisiju robežvērtības. Tomēr šāda atkāpe būtu jāattiecina tikai uz esošo ražošanas jaudu, kas sākusī komerciālu ražošanu pirms 2019. gada 4. jūlija, t. i., pirms tīras enerģijas paketes stāšanās spēkā. Ja iepriekš minētie iepirkuma procesi, kuri atbilst CO₂ emisiju robežvērtībām, nav nodrošinājuši jaudu, kas vajadzīga, lai kļiedētu konstatētās bažas par pietiekamību, dalībvalstīm būtu jāatļauj organizēt papildu iepirkuma procesu, kas atbilst visām Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2019/943 IV nodaļas prasībām, izņemot tām, kas attiecas uz CO₂ emisiju robežvērtībām, un tikai par to jaudas apjomu, kas nepieciešams, lai novērstu konstatētās bažas par pietiekamību. Ražošanas jaudu, kas neatbilst CO₂ emisiju robežvērtībām, nevajadzētu iepirkt ilgāk par viena gada laikposmu. Šī piemērošana nekaitē dekarbonizācijas plāniem, ko paredzējušas dalībvalstis.
- (53.g)** Jaudas mehānismiem vajadzētu būt atvērtiem visu to resursu dalībai, kuri spēj nodrošināt vajadzīgo tehnisko veiktspēju, ieskaitot ar gāzi darbināmas elektrostacijas, ar noteikumu, ka tās atbilst 22. panta 4. punktā noteiktajai emisiju robežvērtībai.

- (54) [...] **Šajā** regulā paredzētie pasākumi neskar arī **Eiropas Parlamenta un Padomes** Direktīvas 2014/65/ES ²³, **Eiropas Parlamenta un Padomes** Regulas (ES) 2016/1011 ²⁴ un **Eiropas Parlamenta un Padomes** Regulas (ES) 648/2012 ²⁵ piemērošanu.
- (55) Attiecīgi būtu jāgroza Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/942 ²⁶, Regula (ES) 2019/943 [...], Direktīva (ES) 2019/944 [...] un Direktīva (ES) 2018/2001 [...].
- (56) Ņemot vērā to, ka šīs regulas mērķus, **proti, uzlabot integrētā elektroenerģijas tirgus modeli, jo īpaši, lai novērstu nepamatoti augstas elektroenerģijas cenas**, nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, bet tos var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu, šajā regulā paredz vienīgi tos pasākumus, kas vajadzīgi minēto mērķu sasniegšanai,

²³ **Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/65/ES (2014. gada 15. maijs) par finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Direktīvu 2002/92/EK un Direktīvu 2011/61/ES (OV L 173, 12.6.2014., 349. lpp.).**

²⁴ **Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/1011 (2016. gada 8. jūnijs) par indeksiem, ko izmanto kā etalonus finanšu instrumentos un finanšu līgumos vai ieguldījumu fondu darbības rezultātu mērīšanai, un ar kuru groza Direktīvu 2008/48/EK, Direktīvu 2014/17/ES un Regulu (ES) Nr. 596/2014 (OV L 171, 29.6.2016., 1. lpp.).**

²⁵ **Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 648/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par ārpusbiržas atvasinātajiem instrumentiem, centrālajiem darījumu partneriem un darījumu reģistriem (OV L 201, 27.7.2012., 1. lpp.).**

²⁶ **Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/942 (2019. gada 5. jūnijs), ar ko izveido Eiropas Savienības Energoregulatoru sadarbības aģentūru (OV L 158, 14.6.2019., 22. lpp.).**

1. pants

Grozījumi Regulā (ES) 2019/943 [...]

Regulu (ES) 2019/943 groza šādi:

1) regulas 1. pantu groza šādi:

a) panta b) apakšpunktu aizstāj ar šādu:

"b) noteikt pamatprincipus labi funkcionējošiem, integrētiem elektroenerģijas tirgiem, kas visiem resursu nodrošinātājiem un elektroenerģijas lietotājiem paredz nediskriminējošu piekļuvi tirgum, ļauj attīstīt nākotnes līgumu elektroenerģijas tirgus, lai ļautu piegādātājiem un patērētājiem nodrošināties vai aizsargāt sevi pret elektroenerģijas cenu svārstīguma risku nākotnē, nodrošina konkurētspēju globālā tirgū, uzlabo elastību, izmantojot pieprasījuma reakciju, enerģijas uzkrāšanu un citus nefosilas elastības risinājumus, nodrošina energoefektivitāti, atvieglo izkliegtā pieprasījuma un piedāvājuma agregēšanu, un radīt apstākļus tirgu un nozaru integrēšanai un tirgbalstītas atbildības saņemšanai par elektroenerģiju, kas saražota no atjaunojamiem energoresursiem;"

b) pievieno šādu punktu:

"e) atbalstīt ilgtermiņa investīcijas atjaunojamās enerģijas ražošanā un ļaut patērētājiem samazināt enerģijas rēķinu atkarību [...] no īstermiņa elektroenerģijas tirgus cenu svārstībām, jo īpaši no fosilā kurināmā cenām vidējā termiņā un ilgtermiņā.";

2) regulas 2. pantā pievieno šādus punktus:

- "72) "maksimumstunda" ir stunda, [...] **kurā, pamatojoties uz pārvades sistēmu operatoru un attiecīgā gadījumā nominēto elektroenerģijas tirgus operatoru prognozēm, paredzams, ka bruto elektroenerģijas patēriņš [...] vai nākamās dienas tirgus elektroenerģijas vairumtirdzniecības cena būs visaugstākā**, ņemot vērā starpzonu apmaiņas;
- 73) "maksimumslodzes ierobežošana" ir tirgus dalībnieku spēja [...] **pēc** pārvades sistēmas operatora **pieprasījuma** samazināt elektroenerģijas patēriņu maksimumstundās;
- 74) "maksimumslodzes ierobežošanas produkts" ir tirgabalstīts produkts, ar kura palīdzību tirgus dalībnieki pārvades sistēmu operatoriem var nodrošināt maksimumslodzes ierobežošanu;
- 75) "virtuāls centrs" ir nefizisks reģions, kas aptver vairāk nekā vienu tirdzniecības zonu, kam [...] **atsauces** cenu nosaka, piemērojot metodiku;
- 76) "divvirzienu cenu starpības līgums" ir līgums, kas noslēgts starp elektroenerģijas ražošanas ietaises operatoru un partneri, parasti publisku struktūru, un ar ko nodrošina gan minimālās atlīdzības aizsardzību, gan pārmērīgas atlīdzības ierobežojumu; [...]

- 77) "elektroenerģijas pirkuma līgums" jeb "EPL" ir līgums, saskaņā ar kuru fiziska vai juridiska persona piekrīt iepirkt elektroenerģiju no elektroenerģijas ražotāja, pamatojoties uz tirgus principiem;
- 78) [...]
- 79) "specializēta mēr[...]ierīce" ir ierīce, kas [...] **savienota** ar aktīvu vai iegulta tajā un [...] **nodrošina** pieprasījumu reakcijas vai elastības pakalpojumus elektroenerģijas tirgū vai pārvades un sadales sistēmu operatoriem;
- 80) "elastība" ir elektroenerģijas sistēmas spēja pielāgoties ražošanas un patēriņa modeļu mainībai un tīkla pieejamībai relevantos tirgus laikposmos.";

2.a) **regulas 2. pantā groza šādu punktu:**

"jaudas mehānisms" ir pasākums, ar ko nodrošina nepieciešamā resursu pietiekamības līmeņa sasniegšanu, atlīdzinot resursus par to pieejamību, izņemot pasākumus, kas saistīti ar papildpakalpojumiem vai pārslodzes vadību;"

3) regulas 7. pantu groza šādi:

a) panta 1. punktu aizstāj ar šādu:

"1. Pārvades sistēmu operatori un NETO vai to iecelta struktūra kopīgi organizē integrēto nākamās dienas un tekošās dienas tirgu vadību saskaņā ar Regulu (ES) 2015/1222. Pārvades sistēmu operatori un NETO sadarbojas Savienības līmenī vai, kur tas ir lietderīgāk, reģionālā mērogā, lai maksimizētu Savienības elektroenerģijas nākamās dienas un tekošās dienas tirdzniecības efektivitāti un rezultativitāti. Pienākums sadarboties neskar Savienības konkurences tiesību aktu piemērošanu. Regulatīvās iestādes, ievērojot Direktīvas (ES) 2019/944 59. pantu, un ACER, ievērojot Regulas (ES) 2019/942 4. un 8. pantu, veic pārvades sistēmu operatoru un NETO **vai kādas to izraudzītas struktūras** regulatīvo uzraudzību attiecībā uz to funkcijām, kas saistītas ar elektroenerģijas tirdzniecību.";

b) panta 2. punktu groza šādi:

i) punkta c) apakšpunktu aizstāj ar šādu:

"c) maksimizē visu tirgus dalībnieku iespējas piedalīties starpzonu un intrazonālā tirdzniecībā nediskriminējošā veidā un pēc iespējas tuvāk reāllaikam starp un visās tirdzniecības zonās; ";

ii) punktā iekļauj šādu ca) apakšpunktu:

"ca) ir organizēti tā, lai visu laiku, tostarp pēc tekošās dienas starpzonu tirgus slēgšanas, savstarpēji nodrošinātu likviditātes koplietošanu starp visiem NETO gan starpzonu, gan intrazonālai tirdzniecībai[...]. **Konkrētāk, NETO iesniedz visus nākamās dienas un tekošās dienas produktu rīkojumus vienotai nākamās dienas un tekošās dienas tirgus sasaistīšanai līdz pēdējam brīdim, kad attiecīgajā tirdzniecības zonā ir atļauta nākamās dienas vai tekošās dienas tirdzniecība. NETO neorganizē tirdzniecību ar nākamās dienas un tekošās dienas produktiem ārpus vienotās nākamās dienas un tekošās dienas tirgus sasaistīšanas. Šo pienākumu piemēro NETO un attiecīgā gadījumā uzņēmumiem, kas tieši vai netieši kontrolē vai īsteno jebkādas tiesības pār NETO, vai uzņēmumiem, kuri atrodas tiešā vai netiešā NETO kontrolē.**";

4) regulā iekļauj šādus pantus [...]:

" 7.a pants

Maksimumslodzes ierobežošanas produkts

1. **Ja saskaņā ar Direktīvas (ES) 2019/944 66.a pantu ir izsludināta reģionāla vai Savienības mēroga elektroenerģijas cenu krīze un neskarot minētās direktīvas 40. panta 5. un [...] 6. punktu, dalībvalstis var atļaut sistēmu operatoriem [...] iepirkt maksimumslodzes ierobežošanas produktus, lai panāktu elektroenerģijas pieprasījuma samazināšanos maksimumstundās [...]. Šāds iepirkums nepārsniedz termiņu, kas noteikts saskaņā ar Direktīvas (ES) 2019/944 66.a panta 1. punktu pieņemtajā lēmumā.**

2. [...]Sistēmu operatori, kas vēlas iegādāties maksimumslodzes ierobežošanas produktu, iesniedz attiecīgās dalībvalsts regulatīvajai iestādei priekšlikumu, kurā izklāstīta maksimumslodzes ierobežošanas produkta iepirkuma **un aktivizēšanas** dimensionēšana un nosacījumi. Pārvades sistēmas operatora priekšlikums atbilst šādām prasībām:
- a) maksimumslodzes ierobežošanas produkta dimensionēšanas pamatā ir analīze par vajadzību pēc papildu pakalpojuma, lai nodrošinātu piegādes drošību[...], **par tā ietekmi uz tirgu un par tā paredzamajām izmaksām un ieguvumiem**. Dimensionēšanā ņem vērā pieprasījuma prognozi, prognozi par elektroenerģiju, kas saražota no atjaunojamiem energoresursiem[...], prognozi par citiem elastības avotiem sistēmā **un ietekmi, ko uz vairumtirdzniecības cenām rada tas, ka nav veikta dispečēšana**. Maksimumslodzes ierobežošanas produkta dimensionēšanu ierobežo tā, lai nodrošinātu, ka **prognozētās izmaksas nepārsniedz** produkta paredzamos ieguvumus [...];
 - b) maksimumslodzes ierobežošanas produkta iepirkuma pamatā ir objektīvi, pārredzami un nediskriminējoši kritēriji, un tas attiecas tikai uz pieprasījumureakciju;
 - c) maksimumslodzes ierobežošanas produkta iepirkumu veic, izmantojot [...] konkursa procedūru, [...] **kura var būt nepārtraukta un** kurā uzvarētāja izraudzīšanās ir balstīta uz piedāvājumu ar viszemāko cenu, kas izpilda iepriekš noteiktus tehniskos un vides kritērijus;

- d) līgumus par maksimumslodzes ierobežošanas produktu slēdz ne agrāk kā [...] **nedēļu** pirms tā aktivizēšanas [...];
 - e) maksimumslodzes ierobežošanas produkta aktivizēšana nesamazina starpzonu jaudu;
 - f) maksimumslodzes ierobežošanas produktu aktivizē **pirms** nākamās dienas tirgus **vai tā ietvaros** [...], un **to var darīt, pamatojoties uz iepriekš noteiktu elektroenerģijas cenu**;
 - g) maksimumslodzes ierobežošanas produkts nenozīmē tādas **fosilajos kurināmajos balstītas** ražošanas sākšanu, kas atrodas aiz uzskaites punkta.
3. Faktisko patēriņa samazinājumu, kas rodas, aktivizējot maksimumslodzes ierobežošanas produktu, mēra attiecībā pret bāzlīniju, kas atspoguļo paredzamo elektroenerģijas patēriņu bez maksimumslodzes ierobežošanas produkta aktivizēšanas. **Ja** pārvades sistēmas [...] **operators nolemj iepirkt maksimumslodzes ierobežošanas produktu saskaņā ar 1. punktu, tas,** apspriežoties ar tirgus dalībniekiem, izstrādā bāzlīnijas metodiku un iesniedz to regulatīvajai iestādei.
4. Regulatīvās iestādes apstiprina pārvades sistēmu operatoru, kuri vēlas iepirkt maksimumslodzes ierobežošanas produktu, priekšlikumu un bāzlīnijas metodiku, ko tie iesnieguši saskaņā ar 2. un 3. punktu, vai pieprasa pārvades sistēmu operatoriem grozīt priekšlikumu, ja tas neatbilst šajos punktos izklāstītajām prasībām.

7.b pants

Specializēta mēr[...]ierīce

1. [...]Ar galalietotāja piekrišanu pārvades sistēmu operatori un sadales sistēmu operatori [...] var izmantot datus no specializētām [...] mērierīcēm, lai nodrošinātu novērošanas iespējas un norēķinātos par pieprasījumureakcijas un elastības pakalpojumiem, tostarp no uzkrāšanas sistēmām.
2. **Ja galalietotājam nav uzstādīts viedskaitītājs vai ja galalietotāja viedskaitītājs nesniedz datus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu pieprasījumureakcijas vai elastības pakalpojumus, tostarp ar neatkarīga agregatora starpniecību, pārvades sistēmu operatori un sadales sistēmu operatori pieņem datus no specializētas mērierīces, ja tāda ir pieejama, par pieprasījumureakcijas un elastības pakalpojumu norēķiniem, tostarp no uzkrāšanas sistēmām, un nediskriminē minēto galalietotāju elastības pakalpojumu iepirkšanā. Šo pienākumu piemēro no izveides brīža un ar nosacījumu, ka tiek ievēroti noteikumi un prasības, ko dalībvalstis noteikušas, ievērojot 3. punktu.**

[...]3. Dalībvalstis nosaka prasības specializētas [...]mērierīces datu validācijas procesam, lai pārbaudītu un nodrošinātu attiecīgo datu kvalitāti.";

5) regulas 8. pantu groza šādi:

a) panta 1. punktu aizstāj ar šādu:

"1. NETO atļauj tirgus dalībniekiem tirgoties ar enerģiju pēc iespējas tuvu reāllaikam un vismaz līdz tekošās dienas starpzonu jaudas tirgus slēgšanas laikam. Līdz [...] **2026.** gada 1. janvārim tekošās dienas starpzonu tirgus slēgšanas laiks ir ne agrāk kā 30 minūtes pirms reāllaika. **Attiecīgās dalībvalsts regulatīvā iestāde pēc attiecīgā pārvades sistēmas operatora pieprasījuma var piešķirt atkāpi no šā punkta pirmās daļas prasības līdz 2029. gada 1. janvārim. Šādu pieprasījumu iesniedz attiecīgajai regulatīvajai iestādei, un tajā iekļauj:**

a) ietekmes novērtējumu, kas apliecina atkāpes nepieciešamību, pamatojoties uz piegādes drošības risku un ņemot vērā atsauksmes no tirgus dalībniekiem un NETO, un

b) rīcības plānu, kurš paredz vēlākais līdz 2029. gada 1. janvārim saīsināt tekošās dienas starpzonu tirgus slēgšanas laiku līdz 30 minūtēm.

Regulatīvā iestāde pēc attiecīgā pārvades sistēmas operatora pieprasījuma var piešķirt turpmāku atkāpi no pirmajā daļā minētās prasības ne ilgāk kā uz trim gadiem, skaitot no otrajā daļā minētā laikposma beigām. Pārvades sistēmas operatora pieprasījumu ne vēlāk kā 2028. gada 1. janvārī iesniedz pieprasījuma sniedzēja pārvades sistēmas operatora valsts regulatīvajai iestādei, *ENTSO-E* un *ACER*, un tajā iekļauj:

a) jaunu ietekmes novērtējumu, kas pamato nepieciešamību pēc turpmākas atkāpes, pamatojoties uz piegādes drošības risku un ņemot vērā atsauksmes no tirgus dalībniekiem un NETO,

b) pārskatītu rīcības plānu, kurš paredz līdz termiņam, par kuru tiek prasīts pagarinājums, un ne vēlāk kā līdz dienai, par kuru pieprasīta atkāpe, saīsināt tekošās dienas starpzonu tirgus slēgšanas laiku līdz 30 minūtēm.

ACER sešu mēnešu laikā pēc šādas turpmākas atkāpes pieprasījuma saņemšanas sniedz atzinumu par trešajā daļā minētās turpmākās atkāpes pārrobežu ietekmi. Attiecīgā regulatīvā iestāde ņem vērā šos atzinumus, pirms tā pieņem lēmumu par pieprasījumu piešķirt turpmāku atkāpi.";

b) panta 3. punktu aizstāj ar šādu:

"3. "NETO nodrošina produktus tirdzniecībai nākamās dienas un tekošās dienas tirgos, kuri ir pietiekami nelieli – ar minimālo solījuma lielumu 100 kW vai mazāk –, lai nodrošinātu sekmīgu pieprasījumreakcijas, enerģijas uzkrāšanas un maza mēroga atjaunojamo energoresursu enerģijas ražošanas iesaisti, tostarp arī lietotāju tiešu iesaisti.";

6) regulas 9. pantu aizstāj ar šādu:

“ 9. pants

Nākotnes tirgi

1. [...]Savienības nākotnes tirgus modeļa pamatā ir reģionāli virtuāli centri, ko atbalsta vismaz ilgtermiņa pārvades tiesības, kuras piešķirušī pārvades sistēmu operatori [...], ļaujot visās tirdzniecības zonās nodrošināties pret cenu risku.
2. 24 mēnešus pēc [šīs regulas stāšanās spēkā] Komisija pēc ietekmes novērtējuma pabeigšanas saskaņā ar 59. pantu pieņem īstenošanas aktu, kas nosaka 1. punktā minēto modeli. Šajā īstenošanas aktā jo īpaši:
 - a) ir iekļauta reģionālo virtuālo centru[...] ģeogrāfiskā tvēruma noteikšanas metodika, tostarp attiecībā uz tirdzniecības zonām, kas veido šos centrus, un metodikas nolūks ir maksimāli palielināt cenu korelāciju starp atsaucēs cenām un to tirdzniecības zonu cenām, kuras veido reģionālos centrus;
 - b) ir iekļauta metodika atsaucēs cenu aprēķināšanai reģionālajiem virtuālajiem centriem [...] nolūkā maksimāli palielināt korelācijas starp atsaucēs cenu un to tirdzniecības zonu cenām, kuras veido reģionālo virtuālo centru; šādas metodikas pamatā [...] ir iepriekš noteikti objektīvi kritēriji;

- c) **kā finansiālas saistības** ir iekļauta finansiālo ilgtermiņa pārvades tiesību definīcija [...] starp tirdzniecības zonām [...] **un reģionālajiem** virtuālajiem centriem [...], **lai tirgus dalībnieki varētu nodrošināties pret pozitīvu un negatīvu cenu starpību riska darījumiem, tostarp attiecībā uz apjomiem un termiņiem;**
- d) ir maksimāli palielinātas tirdzniecības iespējas attiecībā uz nodrošinājuma produktiem, piesaistot **reģionālos** virtuālos centrus nākotnes darījumu tirgum, kā arī ilgtermiņa pārvades tiesībām no tirdzniecības zonām uz **reģionāliem** virtuāliem centriem; **un**
- e) **precizēts, kā 3. punktā minētā vienotā piešķiršanas platforma piedāvā ilgtermiņa pārvades tiesību piešķiršanu un veicina to tirdzniecību.**

2. [...]

- 3. Vienotā piešķiršanas platforma, kas izveidota saskaņā ar Regulu (ES) 2016/1719, **funkcionē kā struktūra, kas pārvades sistēmu operatoru vārdā piedāvā ilgtermiņa pārvades tiesību piešķiršanu un veicina to tirdzniecību. Tai ir juridiskā forma, kas minēta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2017/1132²⁷ II pielikumā.**

²⁷ **Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2017/1132 (2017. gada 14. jūnijs) attiecībā uz sabiedrību tiesību dažiem aspektiem (OV L 169, 30.6.2017., 46. lpp.).**

4. [...]

5. Ja regulatīvā iestāde uzskata, ka tirgus dalībniekiem nav pieejamas pietiekamas nodrošes iespējas, un pēc apspriešanās ar attiecīgajām finanšu tirgus kompetentajām iestādēm, ja nākotnes tirgi attiecas uz finanšu instrumentiem, kas definēti **Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/65/ES** ²⁸ 4. panta 1. punkta [...] **15. apakšpunktā**, tā drīkst pieprasīt elektroenerģijas biržām vai pārvades sistēmu operatoriem īstenot papildu pasākumus, piemēram, tirgus veidošanas darbības, lai uzlabotu nākotnes tirgus likviditāti.
[...]

²⁸ **Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/65/ES (2014. gada 15. maijs) par finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Direktīvu 2002/92/EK un Direktīvu 2011/61/ES (OV L 173, 12.6.2014., 349. lpp.).**

6. Ievērojot Savienības konkurences tiesību aktus un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2014/65 un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 648/2012²⁹ un 600/2014³⁰, tirgus operatori var izstrādāt nākotnes nodrošes produktus, tostarp ilgtermiņa nākotnes nodrošes produktus, lai tirgus dalībniekiem, tostarp atjaunojamos energoresursus izmantojošu elektroenerģijas ražošanas ietaišu īpašniekiem, dotu iespēju pienācīgi nodrošināties pret cenu svārstību radītajiem finanšu riskiem. Dalībvalstis neprasa, lai šādi riska ierobežošanas darījumi ietvertu tikai darījumus dalībvalstī vai tirdzniecības zonā.”;

²⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 648/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par ārpusbiržas atvasinātajiem instrumentiem, centrālajiem darījumu partneriem un darījumu reģistriem (OV L 201, 27.7.2012., 1. lpp.).

³⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 600/2014 (2014. gada 15. maijs) par finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012 (OV L 173, 12.6.2014., 84. lpp.).”

7) regulas 18. pantu groza šādi:

a) panta 2. punktu aizstāj ar šādu:

“2. Tarifu metodikas atspoguļo pārvades sistēmu operatoru un sadales sistēmu operatoru fiksētās izmaksas un ņem vērā gan kapitāla, gan darbības izdevumus, lai pārvades sistēmu operatoriem un sadales sistēmu operatoriem nodrošinātu pienācīgus stimulus gan īstermiņā, gan ilgtermiņā, tostarp apstieidzošas investīcijas, nolūkā palielināt efektivitāti, tostarp energoefektivitāti, veicināt tirgus integrāciju, **atjaunojamo energoresursu integrāciju** un piegādes drošību, atbalstīt elastības pakalpojumu izmantošanu, efektīvas **un savlaicīgas** investīcijas, tostarp risinājumus, lai optimizētu esošo tīklu un veicinātu **nefosilu elastību, tostarp** pieprasījumsreakciju, **enerģijas uzkrāšanu** un saistītas pētniecības darbības, kā arī veicināt inovāciju patērētāju interesēs tādās jomās kā digitalizācija, elastības pakalpojumi un starpsavienojumi.”;

b) panta 8. punktu aizstāj ar šādu:

“8. Pārvades un sadales tarifu metodikas nodrošina stimulus pārvades un sadales sistēmu operatoriem padarīt savu tīklu darbību un attīstību pēc iespējas efektīvāku, tostarp ar pakalpojumu iepirkumiem. Minētajā nolūkā regulatīvās iestādes attiecīgās izmaksas atzīst par attiecināmām, minētās izmaksas ietver pārvades un sadales tarifos, un **attiecīgā gadījumā** nosaka rezultativitātes mērķrādītājus, lai nodrošinātu stimulus pārvades un sadales sistēmu operatoriem savos tīklos paaugstināt efektivitāti, tostarp kāpinot energoefektivitāti, izmantojot elastības pakalpojumus un viedo tīklu un viedo uzskaites sistēmu izstrādi.”;

- c) panta 9. punkta f) apakšpunktu aizstāj ar šādu:
 - “f) metodes, ar ko nodrošina pārredzamību tarifu noteikšanā un struktūrā, tostarp apsteidzošās investīcijas;”;
 - d) panta 9. punktam pievieno šādu [...] apakšpunktu:
 - “i) stimuli efektīvām investīcijām tīklos, tostarp attiecībā uz elastības resursiem un elastīgiem pieslēguma nolīgumiem.”;
- 8) regulas 19. panta 2. punktu groza šādi:
- a) panta b) apakšpunktu aizstāj ar šādu:
 - “b) starpzonu jaudas saglabāšanai vai palielināšanai, attiecīgā gadījumā ar koordinētiem korektīviem pasākumiem optimizējot esošo starpsavienotāju izmantošanu, vai sedzot izmaksas, kas radušās veicot investīcijas tīklā un attiecas uz starpsavienotāju pārslodzes samazināšanu; vai”;

b) pievieno šādu [...] punktu:

“c) kompensācijai atkrastes **atjaunojamās elektroenerģijas** ražošanas staciju operatoriem atkrastes tirdzniecības zonā, **kas ir tieši savienota ar divām vai vairākām tirdzniecības zonām**, ja piekļuve savstarpēji savienotiem tirgiem ir samazināta tādā veidā, ka **tā rezultātā atkrastes atjaunojamās elektroenerģijas stacijas operators nespēj eksportēt savu elektroenerģijas ražošanas jaudu uz tirgu un attiecīgā gadījumā attiecīgi samazinās cena atkrastes tirdzniecības zonā salīdzinājumā ar situāciju bez jaudas samazinājumiem. Kompensāciju piemēro, ja viens vai vairāki pārvades sistēmu operatori starpsavienotājā nav darījuši [...] pieejamu jaudu [...], par ko panākta vienošanās pieslēguma līgumā, vai nav darījuši pieejamu jaudu kritiskajos tīkla elementos, [...] ievērojot jaudas aprēķināšanas noteikumus, kas noteikti Regulas (ES) 2019/943 16. panta 8. punktā. Šī kompensācija gada griezumā nepārsniedz kopējos pārslodzes ieņēmumus, kas gūti starpsavienotājos starp attiecīgajām [...] tirdzniecības zonām.”;**

9) regulā iekļauj šādu [...] nodaļu:

“ IIIa nodaļa

Īpaši investīciju stimuli Savienības dekarbonizācijas mērķu sasniegšanai

19.a pants

Elektroenerģijas pirkuma līgumi

1. **Neskarot Direktīvu (ES) 2018/2001, dalībvalstis veicina [...] elektroenerģijas pirkuma līgumu (EPL) ieviešanu, tostarp likvidējot nepamatotus šķēršļus un nesamērīgas vai diskriminējošas procedūras vai maksas, lai nodrošinātu cenu paredzamību un [...] sasniegtu to integrētajos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos izvirzītos mērķus attiecībā uz **dekarbonizācijas** dimensiju [...], kas minēta Regulas (ES) 2018/1999 4. panta a) punktā, vienlaikus saglabājot konkurētspējīgus un likvīdus elektroenerģijas tirgus.**
2. Dalībvalstis nodrošina, ka tādu lietotāju vajadzībām, kuriem ir šķēršļi iekļūšanai EPL tirgū un kuri nav nonākuši finansiālās grūtībās, ir ieviesti un pieejami instrumenti [...], lai samazinātu finanšu riskus, kas saistīti ar EPL ietvaros noslēgto saistību neizpildi. **Šādi instrumenti var aptvert, bet ne tikai, valsts atbalstītas garantiju shēmas par tirgus cenām, privātas garantijas vai ietaises, kas apvieno pieprasījumu pēc EPL, saskaņā ar attiecīgajiem Savienības tiesību aktiem[...]. Šajā nolūkā dalībvalstis [...] var ņemt vērā attiecīgas Savienības līmeņa[...] ietaises.** Dalībvalstis [...] var noteikt, uz kādām lietotāju kategorijām šie instrumenti ir vērsti, piemērojot nediskriminējošus kritērijus.
3. **Neskarot LESD 107. un 108. pantu, ja EPL [...]garantiju [...] shēmu atbalsta dalībvalsts, [...] tā iekļauj noteikumus, lai izvairītos no likviditātes mazināšanās elektroenerģijas tirgos, un tās nesniedz atbalstu no fosilā kurināmā ražotas enerģijas iegādei.**

4. [...] Atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas **atbalsta** shēmas ļauj piedalīties projektiem, kas daļu no elektroenerģijas rezervē pārdošanai, izmantojot EPL vai citus tirgbalstītus pasākumus.
5. **Izstrādājot šādas atbalsta shēmas, dalībvalstis [...] cenšas** izmantot izvērtēšanas kritērijus, lai stimulētu **pretendentus atvieglot** tādu [...] lietotāju piekļuvi [...], kuri saskaras ar šķēršļiem ienākšanai **EPL tirgū, ar noteikumu, ka tas negatīvi neietekmē konkurenci tirgū.** Konkrētāk, šādi izvērtēšanas kritēriji var dot priekšroku pretendentiem, kas iesniedz parakstītu EPL vai apņemšanos attiecībā uz daļu no projekta saražotās elektroenerģijas parakstīt EPL ar vienu vai vairākiem potenciālajiem pircējiem, kuri saskaras ar šķēršļiem ienākšanai EPL tirgū.

[...]6. EPL norāda piegādes tirdzniecības zonu un atbildību par starpzonu pārvades tiesību nodrošināšanu tirdzniecības zonas maiņas gadījumā saskaņā ar 14. pantu.

[...]7. EPL precizē nosacījumus, saskaņā ar kuriem lietotāji un ražotāji drīkst izstāties no EPL, piemēram, jebkādas piemērojamas izstāšanās maksas un paziņošanas periodus, [...] **ievērojot** Savienības konkurences tiesību aktus.

19.b pants

Tiešās cenu atbalsta shēmas **divvirzienu cenu starpības līgumu veidā** [...] investīcijām [...]

1. Tiešās cenu atbalsta shēmas [...] **investīcijām jaunās elektroenerģijas ražošanas ietaisēs** elektroenerģijas ražošanai no 2. punktā uzskaitītajiem avotiem veids ir divvirzienu cenas starpības [...] **līgumi**. [...]

Pirmo daļu piemēro līgumiem, kas saskaņā ar tiešām cenu atbalsta shēmām investīcijām jaunā elektroenerģijas ražošanā noslēgti vēlāk kā trīs gadus pēc [šīs regulas spēkā stāšanās diena]. Attiecībā uz atkrastes hibrīdaktīvu projektiem, kas savienoti ar divām vai vairākām tirdzniecības zonām, pārejas laikposms ir pieci gadi [pēc šīs regulas spēkā stāšanās dienas].

Tirgus dalībnieku dalība tiešās cenu atbalsta shēmās divvirzienu cenu starpības līgumu veidā ir brīvprātīga.

- 1.a **Visas tiešās cenu atbalsta shēmas divvirzienu cenu starpības līgumu veidā ir izstrādātas, lai:**
 - a) **nodrošinātu, ka ražošanas ietaisei arī turpmāk būtu stimuls darboties un efektīvi piedalīties elektroenerģijas tirgos, jo īpaši, lai atspoguļotu tirgus apstākļus;**

- b) novērstu jebkādu atbalsta shēmas kropļojošu ietekmi uz ražošanas ietaises ekspluatācijas, dispečēšanas un uzturēšanas lēmumiem vai uz solītāju rīcību nākamās dienas, tekošās dienas, papildpakalpojumu un balansēšanas tirgos;
 - c) nodrošinātu, ka minimālās atlīdzības aizsardzības līmenis un augšupējais pārmērīgas atlīdzības ierobežojums ir saskaņoti ar jauno investīciju izmaksām, tirgus ieņēmumiem, lai garantētu elektroenerģijas ražošanas ietaises ilgtermiņa ekonomisko dzīvotspēju, vienlaikus izvairoties no pārmērīgas kompensācijas;
 - d) izvairītos no nepamatoti konkurences un tirdzniecības izkropļojumiem iekšējā tirgū, jo īpaši nosakot atlīdzības summas konkurenci veicinošā konkursa procedūrā, kas ir atklāta, skaidra, pārredzama un nediskriminējoša. Gadījumos, kad nevar piemērot konkurenci veicinošu konkursa procedūru, starpības līgumus– un piemērojamās norunas cenas – izstrādā tā, lai nodrošinātu, ka ieņēmumu sadale uzņēmumiem nerada nepamatotus konkurences un tirdzniecības izkropļojumus iekšējā tirgū.
 - e) izvairītos no konkurences un tirdzniecības izkropļojumiem iekšējā tirgū, kas rodas no ieņēmumu sadalīšanas uzņēmumiem.
- 1.b Novērtējot divvirzienu cenu starpības līgumus saskaņā ar LESD 107. un 108. pantu, Komisija nodrošina atbilstību izstrādes principiem, ievērojot 1.a punktu.

2. Šā panta 1. punktu piemēro [...] investīcijām **jaunai** elektroenerģijas ražošanai no šādiem avotiem:
- a) vēja enerģija;
 - b) saules enerģija;
 - c) ģeotermālā enerģija;
 - d) caurteces hidroelektrostacijās ražota enerģija;
 - e) kodolenerģija.
3. **Ieņēmumus vai minēto ieņēmumu finansiālās vērtības ekvivalentu, kas rodas no 1. punktā minētajām** tiešām cenu atbalsta shēmām divvirzienu cenu starpības līgumu veidā

[...] [...] **sadala galalietotājiem.**

Neatkarīgi no pirmās daļas prasības ieņēmumus vai minēto ieņēmumu finansiālās vērtības ekvivalentu var izmantot arī, lai finansētu tiešo [...] cenu [...] atbalsta shēmu izmaksas vai investīcijas elektroenerģijas izmaksu samazināšanai galalietotājiem [...].

Ieņēmumu sadale galalietotājiem [...] notiek tā, lai saglabātu stimulus samazināt savu [...] patēriņu vai to novirzīt uz periodiem, kad elektroenerģijas cenas ir zemas, un lai neapdraudētu konkurenci starp elektroenerģijas piegādātājiem.

[...] Ieņēmumu [...] sadale [...] galalietotājiem **notiek** [...] tā, lai [...] **saglabātu** [...] stimulus [...] samazināt savu patēriņu vai to novirzīt uz periodiem, kad elektroenerģijas cenas ir zemas, un lai neapdraudētu konkurenci starp elektroenerģijas piegādātājiem.

4. Saskaņā ar Direktīvas (ES) 2018/2001 4. panta 3. punkta trešo daļu dalībvalstis no 1. punktā noteiktā pienākuma var atbrīvot maza mēroga atjaunojamās enerģijas iekārtas un demonstrēšanas projektus.

19.c pants

Elastības vajadzību novērtējums

- 1. Ne vēlāk kā vienu gadu pēc tam, kad ACER ir apstiprinājis metodiku, ievērojot šā panta 6. punktu, [...] un pēc tam reizi divos gados regulatīvā iestāde vai cita dalībvalsts izraudzīta iestāde vai struktūra pieņem [...] ziņojumu par vajadzību pēc [...] elastības vismaz piecu gadu laikposmam, ņemot vērā vajadzību izmaksu ziņā efektīvi panākt piegādes drošību un dekarbonizēt [...] elektroenerģijas sistēmu, kā arī ņemot vērā dažādu nozaru integrāciju un elektroenerģijas tirgus savstarpēji savienoto raksturu. Ziņojumā ņem vērā Eiropas resursu pietiekamības novērtējumu un valsts pietiekamības novērtējumus, ievērojot šīs regulas 20. pantu. Ziņojuma pamatā ir dati un analīzes, ko minētās dalībvalsts pārvades un sadales sistēmu operatori snieguši saskaņā ar [...] 3. punktu, un tiek izmantota metodika atbilstīgi [...] 4. punktam un pienācīgi pamatotos gadījumos papildu dati un analīze. Ja dalībvalsts šim nolūkam ir izraudzījusies pārvades sistēmas operatoru, ziņojumu apstiprina vai groza regulatīvā iestāde.**

2. Ziņojumā [...] **vismaz:**
 - a) **izvērtē** vajadzību pēc elastības **vismaz sezonālā, dienas un stundas griezumā**, lai elektroenerģijas sistēmā integrētu no atjaunojamajiem energoresursiem ražotu elektroenerģiju;
 - b) [...] apsver [...] nefosilas elastības **resursu** potenciālu, piemēram, [...] pieprasījumsreakcijas un **enerģijas uzkrāšanas, tostarp agregēšanas un starpsavienojuma potenciālu**, lai apmierinātu šo vajadzību gan pārvades, gan sadales līmenī [...];
 - c) **izvērtē šķēršļus elastībai tirgū un ierosina attiecīgus mitigācijas pasākumus; un**
 - d) **ņem vērā gaidāmo** elastību [...], kas būs pieejama citās dalībvalstīs.
3. Katras dalībvalsts pārvades un sadales sistēmu operatori iesniedz regulatīvajai iestādei **vai attiecīgā gadījumā 1. punktā minētajai izraudzītajai iestādei vai struktūrai** datus un analīzes, kas vajadzīgas, lai sagatavotu 1. punktā minēto ziņojumu. **Ja tas ir pienācīgi pamatoti, regulatīvā iestāde vai attiecīgā gadījumā 1. punktā minētā izraudzītā iestāde vai struktūra var lūgt pārvades sistēmu operatoriem un sadales sistēmu operatoriem papildus 4. punktā minētajām prasībām sniegt papildu datus ziņojumam.**
4. *ENTSO-E* un ES SSO struktūra koordinē pārvades un sadales sistēmu operatorus attiecībā uz datiem un analīzi, kas jāsniedz saskaņā ar 2. punktu. Proti, tās:
 - a) nosaka to **datu** veidu [...] un formātu, ko pārvades un sadales sistēmu operatori sniedz regulatīvajām iestādēm;

- b) izstrādā metodiku, kā pārvades un sadales sistēmu operatori analizē elastības vajadzības, ņemot vērā vismaz visus [...] **pieejamos** avotus [...] un plānotās investīcijas [...] starpsavienojumā [...] **un elastībā** pārvades un sadales līmenī, kā arī vajadzību dekarbonizēt elektroenerģijas sistēmu.
5. *ENTSO-E* un ES SSO struktūra cieši sadarbojas savā starpā pārvades un sadales sistēmu operatoru koordinēšanā.
6. **Deviņos mēnešos pēc šīs regulas stāšanās spēkā** [...] *ENTSO-E* un ES SSO struktūra kopīgi iesniedz *ACER* priekšlikumu par regulatīvajām iestādēm iesniedzamo datu veidu un formātu un [...] **4.** punktā minēto metodiku. Trīs mēnešu laikā pēc priekšlikuma saņemšanas *ACER* vai nu apstiprina priekšlikumu, vai groza to. Grozījumu gadījumā *ACER* pirms grozījumu pieņemšanas apspriežas ar *ENTSO-E* un ES SSO struktūru. Pieņemto priekšlikumu publicē *ACER* tīmekļa vietnē.
7. Regulatīvās iestādes **vai attiecīgā gadījumā 1. punktā minētā izraudzītā iestāde vai struktūra** iesniedz 1. punktā minētos ziņojumus *ACER* un publicē tos. *ACER* 12 mēnešu laikā pēc ziņojumu saņemšanas sniedz ziņojumu, kurā tos analizē un sniedz ieteikumus par pārrobežu nozīmes jautājumiem saistībā ar regulatīvo iestāžu **vai attiecīgā gadījumā 1. punktā minētās izraudzītās iestādes vai struktūras konstatējumiem, tostarp ieteikumus par šķēršļu novēršanu nefosilas elastības resursu ienākšanai tirgū.**

19.d pants

Indikatīvs valsts mērķis attiecībā uz [...] **nefosilu elastību**

[...] **Ne vēlāk kā sešus mēnešus pēc ziņojuma iesniegšanas** saskaņā ar šīs **regulas** 19.c panta 1. punktu katra dalībvalsts, **pamatojoties uz šo ziņojumu**, nosaka indikatīvu valsts mērķi attiecībā uz **nefosilu elastību, jo īpaši** pieprasījumu reakciju un **enerģijas** uzkrāšanu. **Dalībvalstis var sasniegt šo mērķi, likvidējot apzinātos tirgus šķēršļus vai īstenojot apzināto nefosilas elastības resursu potenciālu.** Šo indikatīvo valsts mērķi atspoguļo arī dalībvalstu integrētajos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos attiecībā uz dimensiju "Iekšējais enerģijas tirgus" saskaņā ar Regulas (ES) 2018/1999 3., 4. un 7. pantu un to integrētajos divgadu progresa ziņojumos saskaņā ar Regulas (ES) 2018/1999 17. pantu. **Dalībvalstis var noteikt provizoriskus indikatīvus mērķus pirms ziņojuma pirmās iesniegšanas saskaņā ar šīs regulas 19.c panta 1. punktu.**

19.e pants

Nefosilas elastības atbalsta shēmas

1. [...] **Ja investīcijas nefosilā elastībā nav pietiekamas, lai sasniegtu indikatīvo valsts mērķi vai attiecīgā gadījumā provizoriskos indikatīvos mērķus, kas noteikti saskaņā ar 19.d pantu, dalībvalstis var piemērot nefosilas elastības atbalsta shēmas, kas sastāv no maksājumiem par pieejamo nefosilas elastības jaudu, neskarot 12. un 13. pantu.**
2. [...] **Iespēja dalībvalstīm piemērot pasākumus saskaņā ar 1. punktu neliedz tām savus [...]19.d pantā noteiktos indikatīvos mērķus sasniegt ar citiem līdzekļiem.**
3. [...]

19.f pants

Nefosilas elastības atbalsta shēmu izstrādes principi

[...] Dalībvalstu saskaņā ar 19.e panta [...] 1. punktu piemērotās nefosilas elastības [...] **atbalsta shēmas:**

- a) nepārsniedz to, kas ir vajadzīgs, lai [...] izmaksu ziņā efektīvā veidā **sasniegtu indikatīvo valsts mērķi vai attiecīgā gadījumā provizorisko indikatīvo mērķi**, kas noteikts [...] **saskaņā ar 19.d pantu**;
- b) aprobežojas ar jaunām investīcijām nefosilas elastības **resursos**, piemēram, pieprasījuma reakcijā[...] un **enerģijas** uzkrāšanā;
- c) [...] nenozīmē, ka tiek uzsākta tāda fosilajos kurināmos balstītas elektroenerģijas ražošana, kas atrodas aiz uzskaites punkta;
- d) nodrošina jaudas piegādātāju izraudzīšanos atklātā, pārredzamā, uz konkurenci balstītā, nediskriminējošā un izmaksu ziņā efektīvā procesā;
- e) novērš nepamatotus elektroenerģijas tirgu efektīvas darbības izkropļojumus, tostarp saglabā efektīvus darbības stimulus un cenu signālus, kā arī pakļautību cenu svārstībām un tirgus riskam;
- f) nodrošina stimulus integrācijai elektroenerģijas tirgū uz tirgu balstītā un uz tirgu reaģējošā veidā, vienlaikus izvairoties no nevajadzīgiem elektroenerģijas tirgu izkropļojumiem, kā arī ņemot vērā iespējamās sistēmas integrācijas izmaksas un tīkla stabilitāti;

- g) nosaka minimālo dalības līmeni tirgū attiecībā uz aktivizēto enerģiju, kurā ņemta vērā [...] **elastību nodrošinošā aktīva** tehniskā specifikā;
 - h) piemēro atbilstošas sankcijas jaudas piegādātājiem, kuri neievēro minimālo dalības līmeni tirgū, kas minēts g) apakšpunktā, vai efektīvas darbības stimulus un [...] **cenu signālus, kas minēti e) apakšpunktā;**
- [...] [...]

9.a) regulas 21. pantu groza šādi:

a) panta 1. punktu aizstāj ar šādu:

“ **1. Dalībvalstis, īstenojot šīs regulas 20. panta 3. punktā minētos pasākumus saskaņā ar LESD 107., 108. un 109. pantu, var ieviest jaudas mehānismus.**

b) panta 7. punktu svīturo.

c) panta 8. punktu aizstāj ar šādu:

“**8. Jaudas mehānismus Komisija apstiprina uz laiku, kas nepārsniedz 10 gadus. Nodrošināto jaudu apjomu samazina, pamatojoties uz 20. pantā minētajiem īstenošanas plāniem. Pēc jaudas mehānisma ieviešanas dalībvalstis turpina piemērot īstenošanas plānu.**”;

9.b) regulas 22. panta 1. punkta a) apakšpunktu svītros:

10) regulas 37. panta 1. punkta a) apakšpunktu aizstāj ar šādu:

“a) koordinētas jaudas aprēķināšana saskaņā ar metodiku, kas izstrādāta, ievērojot nākotnes jaudas piešķiršanas vadlīnijas, jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības vadlīnijas un elektroenerģijas balansēšanas vadlīnijas, kuras pieņemtas, pamatojoties uz Regulas (EK) Nr. 714/2009 18. panta 5. punktu;”;

11) regulas 50. pantu groza šādi:

a) pantam pievieno šādu [...] punktu:

“4.a. Pārvades sistēmu operatori arī sniedz skaidru un pārredzamu informāciju sistēmas lietotājiem par viņu pieslēguma pieprasījumu statusu un apstrādi. Šādu informāciju tie sniedz trīs mēnešu laikā pēc pieprasījuma iesniegšanas.”;

(12) regulas 57. pantam pievieno šādu [...] punktu:

“3. Sadales sistēmu operatori un pārvades sistēmu operatori savstarpēji sadarbojas, konsekventi publicējot informāciju par jaudu, kas pieejama jauniem savienojumiem to attiecīgajās darbības jomās, un nodrošinot pietiekami detalizētu redzamību jaunu enerģētikas projektu izstrādātājiem un citiem potenciāliem tīkla lietotājiem.”;

(13) regulas 59. panta 1. punkta b) apakšpunktu aizstāj ar šādu:

“b) [...] jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības noteikumi saskaņā ar Direktīvas (ES) 2019/944 6. pantu un šīs regulas 7. līdz 10. pantu, 13. līdz 17. pantu, 19. pantu un 35. līdz 37. pantu, tostarp nākamās dienas, tekošās dienas un nākotnes jaudas aprēķina metodikas un procesi, tīkla modeļi, tirdzniecības zonu konfigurācija, pārdispečēšana un kompensācija, tirdzniecības algoritmi, vienotas nākamās dienas un tekošās dienas tirgus sasaistīšana, tostarp iespēja, ka to veic vienota struktūra, piešķirtās starpzonu jaudas garantēšana, pārslodzes ieņēmumu sadale, **reģionālie virtuālie centri nākotnes darījumu tirgum**, finansiālu ilgtermiņa pārvades tiesību piešķiršana **un to tirdzniecības veicināšana**, ko veic vienota piešķiršanas platforma, starpzonu pārvades riska nodrose, noteikšanas procedūras, kā arī jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības izmaksu atgūšana;[...]”;

13.a) regulas 64. pantam pievieno šādu punktu:

2.a Atkāpjoties no 6. panta 9., 10. un 11. punkta, Igaunija, Latvija un Lietuva var noslēgt finanšu līgumus par balansēšanas jaudu laikposmā līdz pieciem gadiem pirms balansēšanas jaudas nodrošināšanas sākuma. Šādu līgumu termiņš nepārsniedz astoņus gadus pēc tam, kad Igaunija, Latvija un Lietuva ir pievienojušās kontinentālās Eiropas sinhronajai zonai.

Igaunijas, Latvijas un Lietuvas valsts regulatori var atļaut saviem iekšzemes pārvades sistēmu operatoriem piešķirt starpzonu jaudu tirgabalstītā procesā, kā aprakstīts Komisijas Regulas (ES) 2017/2195 41. pantā, bez apjoma ierobežojumiem līdz sešiem mēnešiem pēc tam, kad kooptimizētais piešķiršanas process ir pilnībā īstenots un darbojas, ievērojot Komisijas Regulas (ES) 2017/2195 38. panta 3. punktu.”;

13.b) direktīvas 64. pantā iekļauj šādu punktu:

Atkāpjoties no 22. panta 4. punkta b) apakšpunkta, dalībvalstis var pieprasīt, ka attiecībā uz ražošanas jaudu, kuras komercražošana sāka pirms 2019. gada 4. jūlija un kura emitē vairāk nekā 550 g fosilā kurināmā izcelsmes CO₂ uz vienu elektroenerģijas kWh, var, ievērojot LESD 107. un 108. pantu, izņēmuma kārtā uzņemt saistības vai saņemt maksājumus, vai uzņemt saistības nākotnes maksājumiem saskaņā ar jaudas mehānismu, ko Komisija apstiprinājusi pirms šīs regulas stāšanās spēkā. Komisija novērtē pieprasījuma ietekmi siltumnīcefekta gāzu emisiju ziņā un, ievērojot LESD 107. un 108. pantu, var piešķirt atļauju ar noteikumu, ka ir izpildīti šādi nosacījumi:

- a) dalībvalsts pēc Regulas (ES) 2019/943 spēkā stāšanās dienas ir īstenojusi konkurenci veicinošu konkursa procedūru saskaņā ar 22. panta noteikumiem, kuras mērķis ir maksimāli palielināt to jaudas piegādātāju dalību, kas atbilst 22. panta 4. punkta prasībām, ja līguma darbības periods aptver laikposmu vismaz līdz 2028. gada 31. decembrim;
- b) jaudas apjoms, kas tiek piedāvāts a) apakšpunktā minētajā konkurenci veicinošajā konkursa procedūrā, nav pietiekams, lai novērstu bažas par pietiekamību, kas, ievērojot 20. panta 1. punktu, konstatētas attiecībā uz līguma darbības periodu, kuru aptver minētā konkursa procedūra;

- c) attiecībā uz ražošanas jaudu, kura emitē vairāk nekā 550 g fosilā kurināmā izcelsmes CO₂ uz vienu elektroenerģijas kWh, uzņemas saistības vai saņem maksājumus, vai uzņemas saistības nākotnes maksājumiem uz laikposmu, kas nepārsniedz vienu gadu, un to iepērk papildu iepirkuma procesā, kurš atbilst visām 22. panta prasībām, izņemot tās, kas noteiktas 4. punkta b) apakšpunktā, un tikai par to jaudas apjomu, kurš nepieciešams, lai novērstu konstatētās bažas par pietiekamību, kas minētas b) apakšpunktā. Atkāpi saskaņā ar šo punktu var piemērot līdz 2028. gada 31. decembrim.

13.c) regulas 69. pantam pievieno šādu 1.a punktu:

Ne vēlāk kā vienu mēnesi pēc šīs regulas stāšanās spēkā Komisija iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei sīki izstrādātu ziņojumu, kurā novērtētas iespējas racionalizēt un vienkāršot jaudas mehānisma izmantošanas procesu saskaņā ar šīs regulas IV nodaļu, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis laikus var novērst bažas par pietiekamību. Šajā sakarā Komisija pieprasa Aģentūrai grozīt 23. pantā minēto Eiropas resursu pietiekamības novērtējuma metodiku atbilstoši attiecīgi 23. un 27. pantā izklāstītajam procesam.

Ne vēlāk kā trīs mēnešus pēc šīs regulas stāšanās spēkā Komisija pēc apspriešanās ar dalībvalstīm nāk klajā ar priekšlikumiem, lai attiecīgā gadījumā vienkāršotu jaudas mehānismu novērtēšanas procesu.

(14) regulā iekļauj šādu [...] pantu:

“ 69.a pants

Mijiedarbība ar Savienības finanšu tiesību aktiem

Nekas šajā regulā nenozīmē atkāpi no Direktīvas (ES) 2014/65, Regulas (ES) 648/2012 un Regulas (ES) Nr. 600/2014 noteikumiem, kad tirgus dalībnieki vai tirgus operatori iesaistās darbībās, kas saistītas ar finanšu instrumentiem, jo īpaši, kā noteikts Direktīvas (ES) 2014/65 [...] **4. panta 1. punkta 15. apakšpunktā**”;

(15) regulas I pielikuma 1.2. punktu aizstāj ar šādu:

“1.2. Koordinētu jaudas aprēķinu veic visiem piešķiršanas laikposmiem.”.

2. pants

[Regulas 2. pants tiks atdalīts no šīs grozošās regulas un kļūs par atsevišķu direktīvu, ar ko groza direktīvas (ES) 2018/2001 un (ES) 2019/944 – teksts pārvietots aiz 5. panta.]

3. pants

[Regulas 3. pants tiks atdalīts no šīs grozošās regulas un kļūs par atsevišķu direktīvu, ar ko groza direktīvas (ES) 2018/2001 un (ES) 2019/944 – teksts pārvietots aiz 5. panta.]

4. pants

Grozījumi Regulā (ES) 2019/942 [...]

Regulu (ES) 2019/942 groza šādi:

1) regulas 2. pantu groza šādi:

a) panta a) punktu aizstāj ar šādu:

“a) sniedz atzinumus un ieteikumus, kas adresēti pārvades sistēmu operatoriem, *ENTSO-E*, *ENTSO-G*, ES SSO struktūrai, vienotajai piešķiršanas platformai, kas izveidota saskaņā ar **Komisijas Regulu (ES) 2016/1719** ³¹, **attiecīgā gadījumā struktūrai, kas izraudzīta integrētā nākamās dienas un tekošās dienas tirgus pārvaldībai, [...]** reģionālajiem koordinācijas centriem [...] un **nominētajiem elektroenerģijas tirgus [...] operatoriem**”;

³¹ **Komisijas Regula (ES) 2016/1719 (2016. gada 26. septembris), ar ko izveido nākotnes jaudas piešķiršanas vadlīnijas (OV L 259, 27.9.2016., 42. lpp.).”**

b) panta d) punktu aizstāj ar šādu:

“d) pieņem atsevišķus lēmumus par informācijas sniegšanu saskaņā ar 3. panta 2. punktu, 7. panta 2. punkta b) apakšpunktu un 8. panta c) punktu; par metodikas un noteikumu apstiprināšanu saskaņā ar 4. panta 4. punktu, 5. panta 2., 3. un 4. punktu; par tirdzniecības zonu izvērtēšanu, kā minēts 5. panta 7. punktā; par tehniskiem jautājumiem, kā minēts 6. panta 1. punktā; par arbitrāžu starp regulatoriem saskaņā ar 6. panta 10. punktu; saistībā ar reģionālajiem koordinācijas centriem, kā minēts 7. panta 2. punkta a) apakšpunktā; par metodiku, aprēķinu un tehnisko specifikāciju apstiprināšanu un grozīšanu, kā minēts 9. panta 1. punktā; par metodiku apstiprināšanu un grozīšanu, kā minēts 9. panta 3. punktā; par atbrīvojumiem, kā minēts 10. pantā; par infrastruktūru, kā minēts 11. panta d) punktā; par jautājumiem, kas saistīti ar vairumtirgus integritāti un pārredzamību, ievērojot 12. pantu, [...]; un par tādu *ENTSO-E* un ES SSO struktūras priekšlikumu apstiprināšanu un grozīšanu, kas saistīti ar metodiku, kura attiecas uz datiem un analīzi, kas jāsniedz par elastības vajadzībām saskaņā ar 5. panta 10. punktu.”;

2) regulas 3. panta 2. punktā iekļauj šādu [...] daļu:

“ Šo punktu piemēro arī vienotajai piešķiršanas platformai, kas izveidota saskaņā ar Regulu (ES) 2016/1719, **un attiecīgā gadījumā struktūrai, kas izraudzīta integrētā nākamās dienas un tekošās dienas tirgus pārvaldībai.**”;

3) regulas 4. pantam pievieno šādu [...] punktu:

“9. šā panta 6., 7., un 8. punktu piemēro arī vienotajai piešķiršanas platformai, kas izveidota saskaņā ar Regulu (ES) 2016/1719, **un attiecīgā gadījumā struktūrai, kas izraudzīta integrētā nākamās dienas un tekošās dienas tirgus pārvaldībai.**”;

4) regulas 5. panta 8. punktā iekļauj [...] šādu daļu:”

“ *ACER* pārrauga vienoto piešķiršanas platformu, kas izveidota saskaņā ar Regulu (ES) 2016/1719, **un attiecīgā gadījumā struktūru, kas izraudzīta integrētā nākamās dienas un tekošās dienas tirgus pārvaldībai.**”;

5) [...]

[...] [...]

6) regulas 5. pantam pievieno šādu [...] punktu:

“10. *ACER* apstiprina un vajadzības gadījumā groza kopīgo *ENTSO-E* un ES SSO struktūras priekšlikumu apstiprināšanu un grozīšanu, kas saistīti ar metodiku, kura attiecas uz datiem un analīzi, kas jāsniedz par elastības vajadzībām saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 19.c panta [...] **4. punktu.**”;

6.a) **regulas 6. panta 9. punktu groza šādi:**

***ACER* sniedz atzinumus attiecīgajai regulatīvajai iestādei un Komisijai, ievērojot Regulas (ES) 2019/943 8. panta 3. punktu un 16. panta 3. punktu.**”;

7) regulas 15. pantam pievieno šādu [...] punktu:

“5. ACER izdod ziņojumu, kurā analizē valsts novērtējumus par elastības vajadzībām un sniedz ieteikumus par pārrobežu nozīmes jautājumiem attiecībā uz regulatīvo iestāžu konstatējumiem saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 19.c [...] panta 7. punktu.”;

5. pants

Stāšanās spēkā

Šī regula stājas spēkā [...] **divdesmitajā** dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.

Strasbūrā,

Eiropas Parlamenta vārdā –
priekšsēdētāja

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs

2. pants

Grozījumi Direktīvā (ES) 2018/2001 un (ES) 2019/944, lai uzlabotu Savienības elektroenerģijas tirgus modeli ³²

[Turpmāk minētie 1. un 2. pants iepriekš bija regulas 2. un 3. pants]

Direktīvu (ES) 2019/944 [...] groza šādi:

1) direktīvas 2. pantu groza šādi:

a) a) punkta 8) un 49) apakšpunktu [...] aizstāj ar šādiem:

- “8) “aktīvs lietotājs” ir galalietotājs vai kopīgā darbībā iesaistītu galalietotāju grupa, kas patērē vai uzglabā elektroenerģiju, kura saražota tā objektos ierobežotā telpā vai pašražotu vai koplietotu elektroenerģiju citos objektos, kas atrodas tajā pašā tirdzniecības zonā, vai kas pārdod pašražoto elektroenerģiju vai piedalās elastības vai energoefektivitātes shēmās, ar noteikumu, ka minētās darbības nav tā primārā saimnieciskā vai profesionālā darbība;”;
- (49) “ar frekvences kontroli nesaistīts palīgpakalpojums” ir pakalpojums, ko pārvades sistēmas operators vai sadales sistēmas operators izmanto, lai nodrošinātu stacionārā sprieguma kontroli, ātru reaktīvās strāvas padevi, inerces spēju vietējā tīkla stabilitātei, īsslēguma strāvu un spēju atjaunot darbību pēc izslēgšanās, spēju darboties izolēti un maksimumslodzes ierobežošanu;”;

³² Jāpievieno apsvērumi.

b) pantam pievieno šādus punktus:

“15.a) “noteikta laika, nemainīgas cenas elektroenerģijas piegādes līgums” ir elektroenerģijas piegādes līgums starp piegādātāju un galalietotāju, kas garantē tos pašus līgumiskos nosacījumus, tostarp cenu, **visā līguma darbības laikā**, tomēr fiksētas cenas ietvaros tas var ietvert elastīgu elementu ar, piemēram, cenas variācijām maksimumslodžu laikā un ārpus tā;

10.a) “enerģijas koplietošana” ir aktīvo lietotāju veikts tādu atjaunojamo energoresursu enerģijas pašpatēriņš:

- a) ko ražo vai uzkrāj ārpus objekta vai objektos starp tiem, izmantojot iekārtu, kas tiem pieder vai ko tie pilnībā vai daļēji nomā vai īrē; vai
- b) tiesības uz kuru tiem nodevis cits aktīvs lietotājs vai nu bez maksas, vai par maksu;

[...] [...]

24.a) “pēdējais garantētais piegādātājs” ir piegādātājs, kas ir izraudzīts [...], lai tas pārņemtu elektroenerģijas piegādi tāda piegādātāja lietotājiem, kurš pārtraucis darbību;”;

2) direktīvas 4. pantu aizstāj ar šādu:

“ 4. pants

Piegādātāja brīva izvēle

Dalībvalstis nodrošina to, ka visi lietotāji var iegādāties elektroenerģiju no pašu izvēlēta piegādātāja. Dalībvalstis nodrošina, ka visiem lietotājiem var vienlaicīgi būt vairāk nekā viens elektroenerģijas piegādes līgums un ka šajā nolūkā lietotājiem ir tiesības uz vairāk nekā vienu uzskaites un norēķinu punktu, ko aptver vienotais pieslēgumpunkts viņu objektam.”;

3) direktīvas 11. pantu groza šādi:

a) panta virsrakstu aizstāj ar šādu:

“ Tiesības uz noteikta laika, nemainīgas cenas un dinamiskas elektroenerģijas cenas līgumu”;

b) panta 1. punktu aizstāj ar šādu:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka valsts tiesiskais regulējums ļauj piegādātājiem piedāvāt noteikta laika, nemainīgas cenas dinamiskas elektroenerģijas cenas līgumus. Dalībvalstis nodrošina, ka galalietotāji, kuriem ir uzstādīts viedais skaitītājs, var pieprasīt noslēgt dinamiskas elektroenerģijas cenas līgumu un ka visi galalietotāji var pieprasīt noslēgt vismaz vienu gadu ilgu noteikta laika, nemainīgas cenas elektroenerģijas cenas līgumu ar vismaz vienu piegādātāju un katru piegādātāju, kam ir vairāk nekā 200 000 galalietotāju.

Atkāpjoties no pirmās daļas, dalībvalstis var atbrīvot piegādātāju, kam ir vairāk nekā 200 000 galalietotāju, no pienākuma piedāvāt noteikta laika, nemainīgas cenas līgumus, ja minētais piegādātājs tikai piedāvā dinamiskas cenas līgumus un ja atbrīvojums nerada negatīvu ietekmi uz konkurenci vai pietiekamu noteikta laika, nemainīgas cenas līgumu izvēli klientiem.”;

c) iekļauj šādu [...] punktu:

“1.a Pirms jebkura līguma noslēgšanas vai pagarināšanas galalietotājiem labi redzamā veidā skaidrā un saprotamā valodā sniedz kopsavilkumu par līguma būtiskajiem nosacījumiem. Šajā kopsavilkumā iekļauj vismaz informāciju par kopējo cenu **un tās sadalījumu**, īpašiem piedāvājumiem, papildu pakalpojumiem [...] **un** atļaidēm un [...] **nosaka** tiesības, kas minētas 10. panta 3. punkta a), b), d), e) un f) apakšpunktā. Komisija šajā sakarā sniedz norādījumus.”;

d) panta 2. punktu aizstāj ar šādu:

“2. Dalībvalstis nodrošina, ka piegādātāji galalietotājus pilnībā informē par iespējām, izmaksām un riskiem, kas saistīti ar [...] **attiecīgajiem elektroenerģijas līgumu veidiem**, un nodrošina, ka piegādātājiem ir pienākums galalietotājiem sniegt attiecīgu informāciju, tostarp par vajadzību uzstādīt atbilstošu elektroenerģijas skaitītāju. Regulatīvās iestādes uzrauga tirgus attīstību, izvērtē riskus, ko jaunie produkti un pakalpojumi var ietvert, un novērš ļaunprātīgu praksi.”;

4) iekļauj šādus pantus:

“ 15.a pants”

Tiesības uz enerģijas koplietošanu

1. Visām mājsaimniecībām, maziem un vidējiem uzņēmumiem un publiskām struktūrām **ir** tiesības piedalīties enerģijas koplietošanā kā aktīviem lietotājiem.

[...]2. Aktīviem lietotājiem ir tiesības savstarpēji koplietot atjaunojamo energoresursu enerģiju, pamatojoties uz privātiem līgumiem vai ar juridiskas personas starpniecību.

[...]3. Aktīvie lietotāji var izmantot trešo personu, kurai pieder vai kura pārvalda uzkrāšanas vai atjaunojamo energoresursu enerģijas ražošanas iekārtas uzstādīšanu, ekspluatāciju, tostarp uzskaiti un uzturēšanu, lai veicinātu enerģijas koplietošanu, neuzskatot šo trešo personu par aktīvu lietotāju.

[...]4. Dalībvalstis nodrošina, ka aktīvie lietotāji, kas piedalās enerģijas koplietošanā:

[...]a) ir tiesīgi uz koplietotās elektroenerģijas savstarpēju ieskaitu ar kopējo uzskaitīto patēriņu laika intervālā, kas nav ilgāks par nebalansa norēķinu periodu, un neskarot piemērojamos nodokļus, nodevas un tīkla maksas;

[...]b) var izmantot visas patērētāju tiesības un pienākumus kā galalietotāji saskaņā ar šo direktīvu, izņemot enerģijas koplietošanas starp mājsaimniecībām gadījumā ar uzstādīto jaudu līdz 10,8 kW **atsevišķām mājsaimniecībām [kā noteikts pārskatītajā Atjaunojamo energoresursu direktīvā 2021/557]** un līdz 50 kW daudzdzīvokļu namiem [...] **[kā noteikts pārstrādātajā Ēku energoefektivitātes direktīvā 2021/802];**

[...]c) var piekļūt līgumu paraugiem ar taisnīgiem un pārredzamiem noteikumiem un nosacījumiem [...] **enerģijas koplietošanas** līgumiem starp mājsaimniecībām un līgumiem par līzingu, nomu vai investīcijām uzkrāšanas un atjaunojamo energoresursu enerģijas ražošanas iekārtās enerģijas koplietošanas nolūkā; ja rodas konflikti par šādiem līgumiem, galalietotājiem ir piekļuve strīdu izšķiršanai ārpusstiesas kārtībā saskaņā ar 26. pantu;

[...]d) nav pakļauti netaisnīgai un diskriminējošai attieksmei no tirgus dalībnieku vai to balansatbildīgo pušu puses;

[...]e) ir informēti par iespēju mainīt tirdzniecības zonas saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 14. pantu un par to, ka tiesības koplietot enerģiju attiecas tikai uz vienu un to pašu tirdzniecības zonu.

[...]5. Dalībvalstis nodrošina, ka attiecīgie pārvades vai sadales sistēmu operatori vai citas norīkotas struktūras:

[...]a) monitorē, vāc, validē un paziņo ar koplietoto elektroenerģiju saistītos uzskaites datus attiecīgajiem galalietotājiem un tirgus dalībniekiem vismaz reizi mēnesī un saskaņā ar 23. pantu;

[...]b) nodrošina attiecīgu kontaktpunktu, lai reģistrētu enerģijas koplietošanas kārtību, saņemtu informāciju par attiecīgajiem uzskaites punktiem, atrašanās vietas maiņu un dalību un attiecīgā gadījumā skaidri, pārredzami un savlaicīgi validētu aprēķina metodes;

[...]6. Dalībvalstis veic pienācīgus un nediskriminējošus pasākumus, lai nodrošinātu, ka enerģētiskās nabadzības skartas un mazaizsargātas mājsaimniecības var piekļūt enerģijas koplietošanas shēmām. Šie pasākumi var ietvert finansiālā atbalsta pasākumus vai ražošanas kvotu piešķiršanu.

7. **Šis pants neskar lietotāju tiesības izvēlēties piegādātāju saskaņā ar 4. pantu un piemērojamos valsts noteikumus par piegādātāju pilnvarošanu.**

18.a pants

Piegādātāju riska pārvaldība

1. [...] Regulatīvās iestādes **vai, ja dalībvalsts šim nolūkam ir izraudzījusies alternatīvu neatkarīgu kompetento iestādi, šādas izraudzītās kompetentās iestādes** nodrošina, ka piegādātāji ir ieviesuši un īsteno pienācīgas riska ierobežošanas stratēģijas, lai ierobežotu elektroenerģijas vairumtirdzniecības piegādes izmaiņu riska ietekmi uz to ar lietotājiem noslēgto nolīgumu ekonomisko dzīvotspēju, vienlaikus saglabājot likviditāti un cenu signālus no īstermiņa tirgiem.
2. Piegādātāju riska ierobežošanas stratēģijas var ietvert elektroenerģijas pirkuma līgumu izmantošanu. Ja pastāv pietiekami attīstīti elektroenerģijas pirkuma līgumu tirgi, kas nodrošina efektīvu konkurenci, dalībvalstis var pieprasīt, lai daļa no piegādātāju riska, kas saistīts ar elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenu izmaiņām, tiktu segta, izmantojot elektroenerģijas pirkuma līgumus attiecībā uz elektroenerģiju, kas ražota no atjaunojamiem energoresursiem, atbilstoši pakļautības riskam ilgumam patērētāju pusē, ievērojot Savienības konkurences tiesību aktus.
3. Dalībvalstis cenšas nodrošināt riska ierobežošanas produktu pieejamību iedzīvotāju energokopienām un atjaunīgās enerģijas kopienām.”;

5) iekļauj šādus [...] **pantus**:

“ 27.a pants

Pēdējais garantētais piegādātājs

1. Dalībvalstis [...] **īsteno pēdējā garantētā piegādātāja režīmu, lai nodrošinātu piegādes nepārtrauktību** vismaz mājsaimniecību lietotājiem. Pēdējos garantētos piegādātājus ieceļ taisnīgā, [...] pārredzamā un nediskriminējošā procedūrā.
2. Galalietotāji, kurus pārceļ pēdējiem garantētajiem piegādātājiem, nezaudē savas lietotāju tiesības, jo īpaši tās tiesības, kas noteiktas 4., 10., [...] 12., 14., 18. un 26. pantā.
3. Dalībvalstis nodrošina, ka pēdējie garantētie piegādātāji nekavējoties paziņo noteikumus pārceltajiem lietotājiem un nodrošina pakalpojuma nepārtrauktību šiem lietotājiem vismaz 6 mēnešus.
4. Dalībvalstis nodrošina, ka galalietotājiem tiek sniegta informācija un tie tiek iedrošināti pāriet uz tirgū balstītu piedāvājumu.
5. Dalībvalstis var pieprasīt [...], lai pēdējais garantētais piegādātājs piegādātu elektroenerģiju mājsaimniecību lietotājiem, kuri nesaņem tirgū balstītus piedāvājumus. Šādos gadījumos piemēro 5. pantā izklāstītos nosacījumus.”

28.a pants

Aizsardzība pret atslēgšanu neaizsargātiem patērētājiem

Dalībvalstis nodrošina, ka neaizsargātie lietotāji ir aizsargāti pret elektroenerģijas atslēgšanu. To nodrošina neaizsargātu lietotāju jēdziena satvarā saskaņā ar 28. panta 1. punktu [...] un neskarot 10. panta 11. punktā izklāstītos pasākumus.”;

6) direktīvas 27. panta 1. punktu aizstāj ar šādu:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka visi mājāsaimniecības lietotāji un, ja dalībvalstis uzskata par vajadzīgu, mazie uzņēmumi var saņemt universālo pakalpojumu, proti, tiesības saņemt konkrētas kvalitātes elektroenerģiju savā teritorijā par konkurētspējīgām, viegli un skaidri salīdzināmām, pārredzamām un nediskriminējošām cenām. Lai nodrošinātu universālo pakalpojumu, dalībvalstis uzliek sadales sistēmu operatoriem pienākumu pieslēgt lietotājus to tīklam saskaņā ar noteikumiem, nosacījumiem un tarifiem, kas noteikti atbilstīgi 59. panta 7. punktā paredzētajai procedūrai. Šī direktīva neliedz dalībvalstīm stiprināt mājāsaimniecības lietotāju un mazo un vidējo lietotāju, kas nav mājāsaimniecības, stāvokli tirgū, veicinot brīvprātīgas agregēšanas iespējas, lai nodrošinātu minētās lietotāju kategorijas pārstāvību.”;

7) direktīvas 31. panta 3. punktu aizstāj ar šādu:

“3. Sadales sistēmas operators sniedz sistēmas izmantotājiem vajadzīgo informāciju, lai efektīvi piekļūtu sistēmai un varētu to izmantot. Konkrētāk, sadales sistēmas operators skaidrā un pārredzamā veidā publicē informāciju par jaudu, kas pieejama jauniem savienojumiem tā darbības zonā, tostarp pārslogotās zonās, ja iespējams izvietot elastīgus enerģijas uzkrāšanas savienojumus, un regulāri, vismaz reizi ceturksnī, atjaunina šo informāciju.

Sadales sistēmu operatori arī sniedz skaidru un pārredzamu informāciju sistēmas lietotājiem par viņu pieslēguma pieprasījumu statusu un apstrādi. Šādu informāciju tie sniedz trīs mēnešu laikā pēc pieprasījuma iesniegšanas.”;

3.a Dalībvalstis var nolemt nepiemērot 3. punktu integrētiem elektroenerģijas uzņēmumiem, kas apkalpo mazāk nekā 100 000 pieslēgtu lietotāju vai apkalpo mazas, izolētas sistēmas.”;

8) direktīvas 40. pantā iekļauj šādu punktu [...]:

[...]

“**6.a** Šā panta 5. un 6. punkta prasības nepiemēro attiecībā uz maksimumslodzes ierobežošanas produktu, kas iepirkts saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 7.a pantu.”;

9) direktīvas 59. pantu groza šādi:

a) panta 1. punkta [...] c) **apakšpunktu** aizstāj ar šādu:

“c) [...] ciešā sadarbībā ar citām regulatīvajām iestādēm nodrošināt to, ka vienotā piešķiršanas platforma, kas izveidota saskaņā ar Regulu (ES) 2016/1719, **attiecīgā gadījumā – integrētā nākamās dienas un tekošās dienas tirgus pārvaldībai izraudzītā struktūra**, *ENTSO-E* un ES SSO struktūra pilda savas saistības, kas izriet no šīs direktīvas, Regulas (ES) 2019/943, tīkla kodeksiem un vadlīnijām, kas pieņemti saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 59., 60. un 61. pantu, un citiem attiecīgajiem Savienības tiesību aktiem, tostarp attiecībā uz pārrobežu jautājumiem, kā arī *ACER* lēmumus, un kopīgi konstatēt vienotās piešķiršanas platformas, *ENTSO-E* un ES SSO struktūras attiecīgo saistību nepildīšanu; ja regulatīvās iestādes nav spējušas panākt vienošanos četru mēnešu laikā pēc tam, kad sākušās apspriedes nolūkā kopīgi konstatēt saistību nepildīšanu, jautājumu lēmuma pieņemšanai nodod *ACER*, ievērojot Regulas (ES) 2019/942 6. panta 10. punktu;”;

b) panta 1. punkta [...] z) **apakšpunktu** aizstāj ar šādu:

“z) [...] pārraudzīt nepamatotu šķēršļu un ierobežojumu atcelšanu pašražotas elektroenerģijas patēriņa attīstībai un iedzīvotāju energokopienņu veidošanai, tostarp [...] **šķēršļus un ierobežojumus, kas kavē elastīgas decentralizētas enerģijas ražošanas pieslēgumu saprātīgā** termiņā[...].”[...];

c) panta 4. punktu aizstāj ar šādu:

“4. Regulatīvā iestāde, kas atrodas dalībvalstī, kur atrodas vienotā piešķiršanas platforma, **attiecīgā gadījumā – integrētā nākamās dienas un tekošās dienas tirgus pārvaldībai izraudzītā struktūra**, *ENTSO-E* vai ES SSO struktūras mītne, ir pilnvarota piemērot iedarbīgas, samērīgas un atturošas sankcijas tām struktūrām, kuras nepilda savus pienākumus saskaņā ar šo direktīvu, Regulu (ES) 2019/943 vai jebkuru attiecīgu regulatīvās iestādes vai *ACER* juridiski saistošu lēmumu, vai ierosināt, lai šādas sankcijas piemēro kompetenta tiesa.”;

9.a) **direktīvas 66. pantam pievieno šādu 6. punktu:**

Atkāpjoties no 40. panta 4. punkta, pārvades sistēmu operatori Igaunijā, Latvijā un Lietuvā var paļauties uz balansēšanas pakalpojumiem, ko sniedz vietējie elektroenerģijas uzkrāšanas pakalpojumu sniedzēji, ar pārvades sistēmu operatoriem saistīti uzņēmumi un citas pārvades sistēmu operatoriem piederošas uzkrātuves.

Atkāpjoties no 54. panta 2. punkta, Igaunija, Latvija un Lietuva var atļaut saviem pārvades sistēmu operatoriem un ar pārvades sistēmu operatoriem saistītiem uzņēmumiem turēt īpašumā, attīstīt, pārvaldīt un ekspluatēt uzkrātuvi bez atklātas, pārredzamas un nediskriminējošas konkursa procedūras un var atļaut šādai uzkrātuvei pirkt vai pārdot elektroenerģiju balansēšanas tirgos.

Atkāpes no 40. panta 4. punkta un 54. panta 2. punkta piemēro ne ilgāk kā trīs gadus pēc tam, kad Igaunija, Latvija un Lietuva ir pievienojušās kontinentālās Eiropas sinhronajai zonai. Ja tas nepieciešams piegādes drošības saglabāšanai, Komisija var pagarināt sākotnējo trīs gadu laikposmu ne vairāk kā par pieciem gadiem.

9.b) direktīvas 66. pantam pievieno šādu jaunu punktu:

7. Atkāpjoties no 40. panta 4. punkta un 54. panta 2. punkta, Kipra var atļaut savam pārvades sistēmas operatoram turēt īpašumā, attīstīt, pārvaldīt un ekspluatēt uzkrātuvī bez atklātas, pārredzamas un nediskriminējošas konkursa procedūras.

Atkāpes no 40. panta 4. punkta un 54. panta 2. punkta piemēro līdz brīdim, kad Kipras pārvades sistēma ar starpsavienojumu ir savienota ar citu dalībvalstu pārvades sistēmām.

10) direktīvā iekļauj šādu [...] pantu:

“ 66.a pants

Pieklūve enerģijai par pieņemamu cenu elektroenerģijas cenu krīzes laikā

1. **Padome pēc Komisijas priekšlikuma ar īstenošanas [...] lēmumu var izsludināt reģionālu vai Savienības mēroga elektroenerģijas cenu krīzi, ja izpildās šādi nosacījumi:**

a) ļoti augstas **vidējās** cenas elektroenerģijas vairumtirgos, kas vismaz divarpus reizes pārsniedz vidējo cenu iepriekšējos piecos gados un kas, paredzams, saglabāsies vismaz sešus mēnešus. **Aprēķinot vidējo cenu iepriekšējos piecos gados, neņem vērā 2022. gadu un tos periodus, kuros bija izsludināta reģionāla vai Savienības mēroga elektroenerģijas cenu krīze;**

- b) ir vērojams straujš elektroenerģijas mazumtirdzniecības cenu pieaugums [...] 70 % **robežās**, kas, paredzams, saglabāsies vismaz [...] **trīs** mēnešus; un
 - c) elektroenerģijas cenu pieaugums negatīvi ietekmē ekonomiku kopumā.
2. [...] Lēmumā, ar ko izsludina reģionālu vai Savienības mēroga elektroenerģijas cenu krīzi, **norāda** minētā lēmuma spēkā esamības termiņu, kas var būt līdz vienam gadam. **Saskaņā ar 7. punktā izklāstīto procedūru minēto laikposmu var pagarināt uz secīgiem laikposmiem, kas nepārsniedz vienu gadu.**
3. **Komisija iesniedz priekšlikumu par reģionālas vai Savienības mēroga elektroenerģijas cenu krīzes izsludināšanu, tostarp ierosināto lēmuma spēkā esamības termiņu, ja tā uzskata, ka ir izpildīti 1. punktā minētie nosacījumi.**
4. **Padome ar kvalificētu balsu vairākumu var grozīt Komisijas priekšlikumu, kas iesniegts, ievērojot 3. un 7. punktu.**
- “5. Ja [...] **Padome** ir pieņēmusi lēmumu saskaņā ar 1. punktu, dalībvalstis uz šā lēmuma spēkā esības laiku drīkst piemērot mērķtiecīgu publisko intervenci cenu noteikšanā elektroenerģijas piegādei maziem un vidējiem uzņēmumiem. Šāda publiskā intervence:
- a) nepārsniedz 70 % no saņēmēja patēriņa tajā pašā iepriekšējā gada periodā un saglabā stimulu samazināt pieprasījumu;
 - b) atbilst 5. panta 4. un 7. punkta nosacījumiem;
 - c) attiecīgā gadījumā atbilst 4. punkta nosacījumiem.

6. Ja [...] **Padome** ir pieņēmusi lēmumu saskaņā ar 1. punktu, dalībvalstis uz minētā lēmuma spēkā esības laiku, atkāpjoties no 5. panta 7. punkta c) apakšpunkta, piemērojot mērķtiecīgas publiskās intervences cenu noteikšanā elektroenerģijas piegādei saskaņā ar 5. panta 6. punktu vai šā panta 3. punktu, izņēmuma kārtā un uz laiku drīkst noteikt elektroenerģijas piegādes cenu, kas ir zem pašizmaksas, ja izpildās šādi nosacījumi:
- a) mājtsaimniecībām noteiktā cena attiecas tikai uz maksimāli 80 % no mājtsaimniecību vidējā patēriņa un saglabā stimulu samazināt pieprasījumu;
 - b) starp piegādātājiem nav diskriminācijas;
 - c) piegādātāji saņem kompensāciju par piegādi zem pašizmaksas; un
 - d) visi piegādātāji ir tiesīgi iesniegt piedāvājumus par elektroenerģijas piegādes cenu, kas ir zemāka par pašizmaksu, pamatojoties uz vienādiem nosacījumiem.
7. **Komisija savlaicīgi pirms saskaņā ar 2. punktu noteiktā termiņa beigām novērtē, vai joprojām ir izpildīti 1. punkta nosacījumi. Ja Komisija uzskata, ka 1. punkta nosacījumi joprojām ir izpildīti, tā iesniedz Padomei priekšlikumu pagarināt saskaņā ar 1. punktu pieņemtā lēmuma spēkā esamības termiņu. Ja Padome nolemj pagarināt spēkā esamības termiņu, attiecībā uz šādu pagarinājumu piemēro 5. un 6. punktu.**

8. Neskarot LESD 107. un 108. pantu, dalībvalstis līdz 2024. gada 30. jūnijam var piemērot griestus inframarginālo ražotāju ieņēmumiem, ievērojot tos pašus nosacījumus, kas noteikti Padomes Regulas (ES) 2022/1854 6.–8. pantā un 10. pantā. Komisija līdz 2024. gada 15. maijam pārskata šajā punktā paredzēto attiecīgo shēmu piemērošanu un sniedz Parlamentam un Padomei ziņojumu par šīs pārskatīšanas galvenajiem konstatējumiem.”

11) [...]

[...] [...]

[...]

[...] [...]

[...] [...]

[...]

[...]

[...] 2. pants

Grozījums Direktīvā (ES) [...]

Direktīvu (ES) 2018/2001 groza šādi:

- 1) direktīvas 4. panta 3. punktu groza šādi:
 - a) punkta otro daļu aizstāj ar šādu:

“ Šajā nolūkā – attiecībā uz tiešām cenu atbalsta shēmām – atbalstu sniedz tirgus piemaksas veidā, kas cita starpā varētu būt mainīga vai fiksēta. [...] **Pirmais teikums** neattiecas uz atbalstu elektroenerģijai, kas iegūta no atjaunojamajiem energoresursiem, kuri uzskaitīti **Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) [...] 2019/943** ³³ 19.b panta 2. punktā un uz kuriem attiecas minētās regulas 19.b panta 1. punkts.”

2) [...]

[...] [...]

[...]

[...]

³³ **Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/943 (2019. gada 5. jūnijs) par elektroenerģijas iekšējo tirgu (OV L 158, 14.6.2019., 54. lpp.).”**

3. pants

Transponēšana

1. Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības līdz sešiem mēnešiem pēc [šīs direktīvas] stāšanās spēkā.

Atkāpjoties no pirmās daļas, dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu 1. panta 2. un 4. punkta prasības līdz divdesmit četriem mēnešiem pēc [šīs direktīvas] stāšanās spēkā.

Dalībvalstis nekavējoties dara Komisijai zināmu minēto noteikumu tekstu.

Kad dalībvalstis pieņem minētos noteikumus, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālajai publikācijai. Tajos ietver arī paziņojumu, ka atsaucēs esošajos normatīvajos un administratīvajos aktos uz direktīvu, kas atcelta ar šo direktīvu, uzskata par atsaucēm uz šo direktīvu. Dalībvalstis nosaka, kā izdarāma šāda atsauce un kā formulējams minētais paziņojums.”

4. pants

Stāšanās spēkā

1. Šī direktīva stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

5. pants

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm.

Strasbūrā,

Eiropas Parlamenta vārdā –

priekšsēdētāja

priekšsēdētājs

Padomes vārdā —
